

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA, TRST

Viviana Vodopivec

**IZOBRAŽEVANJE MLADIH ZA UPORABO NARODNE IN ŠTUDIJSKE
KNJIŽNICE V TRSTU: ALI JO MLADI UPORABNIKI POZNAJO DOVOLJ?**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Trst, 2019

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana, **Viviana Vodopivec**, izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom **Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj?**

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo;
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam; navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA;
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice;
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge;
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice:

V Trstu, 25. 4. 2019

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: Viviana VODOPIVEC

Naslov pisne naloge: IZOBRAŽEVANJE MLADIH ZA UPORABO NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE V TRSTU: ALI JO MLADI UPORABNIKI POZNAJO DOVOLJ?

Kraj: Trst

Leto: 2019

Št. strani: 42

Št. slik: 25

Št. preglednic: 1

Št. prilog: 7

Št. strani prilog: 9

Št. referenc: 27

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Narodni in študijski knjižnici Trst (IT)

Mentor v času strokovnega usposabljanja: bibliotekarka Ksenija MAJOVSKI

UDK: 027.022(450.361=163.6):37-052

37-053.6(450.361=163.6):027.022

37-053.6(450.361=163.6): 004.6

Ključne besede: izobraževanje uporabnikov, elektronski viri, informacijsko opismenjevanje, informacijska pismenost, anketa, splošne knjižnice, Narodna in študijska knjižnica, zamejski Slovenci, Italija

Izvleček:

Naloga predstavi Narodno in študijsko knjižnico (v nadaljevanju NŠK) v Trstu od njenih začetkov do danes. Opiše modernizacijo knjižnice predvsem z vključitvijo v sistem COBISS in sodelovanje z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra, kar uporabnikom NŠK-ja omogoča dostop do izbranih elektronskih virov (v nadaljevanju e-viri), brez dodatnih stroškov. Naloga se osredotoča na izobraževanje mladih uporabnikov in uporabnic knjižnice. Raziskavo smo v obliki anketnega vprašalnika izvedli med dijaki prvih in drugih razredov višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom iz Trsta, saj smo želeli ugotoviti, koliko poznajo knjižnico, vmesnik COBISS+ in e-vire. NŠK obiskujejo mladi v sklopu projekta Rastem s knjigo, v te obiske pa vključuje izobraževanje za uporabo knjižnice. Učence in dijake pouči, kako je knjižnica organizirana, in sicer kako se poišče gradivo ter kako je slednje postavljeno, kakšna so pravila izposoje in kako uporabljati e-vire. Analiza rezultatov je pokazala, da je dosedanji način izobraževanja mladih za uporabo NŠK-ja pomanjkljiv. Na začetku novega šolskega leta bomo profesorjem in profesoricom višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom iz Trsta predlagali vključitev obiska knjižnice v vzgojno-izobraževalni program in ga izvajali v obliki delavnic. Z opisom predstavitve delovanja NŠK-ja oziroma načina izobraževanja mladih za uporabo knjižnice se v nalogi poudari pomen, in sicer da bodo uporabniki čim lažje in čim hitreje prišli do iskanih informacij ter se naučili samostojne uporabe knjižničnih storitev.

KAZALO VSEBINE:

1	UVOD	1
2	ZGODOVINA SLOVENSKEGA KNJIŽNICARSTVA NA TRŽAŠKEM (19. stol.–20. stol.)	2
3	NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA	3
3.1	KNJIŽNICA OD ZAČETKOV DO DANES	3
3.2	KNJIŽNI FOND IN MODERNIZACIJA KNJIŽNICE	6
4	IZOBRAŽEVANJE MLADIH OBISKOVALCEV ZA UPORABO SPLOŠNE KNJIŽNICE	7
4.1	IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST SPLOŠNE KNJIŽNICE IN ZAKON	7
4.2	INFORMACIJSKA PISMENOST	9
4.3	POMEN, CILJ IN NAČINI IZOBRAŽEVANJA UPORABNIKOV	10
4.4	SPLETNA STRAN NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE	12
5	IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST NŠK-ja	13
5.1	MLADI OBISKOVALCI NŠK-ja IN NAMEN NJIHOVEGA OBISKA DANES...13	
5.2	ORGANIZACIJA NŠK-ja	14
5.3	IZOBRAŽEVANJE MLADIH UPORABNIKOV ZA UPORABO NŠK-ja.....15	
6	RAZISKAVA O POZNAVANJU NŠK-ja, VMESNIKA COBISS+ IN E-VIROV, KI JIH PONUJA KNJIŽNICA	18
6.1	METODOLOGIJA RAZISKOVANJA	18
6.2	ANALIZA REZULTATOV ANKETE.....	20
6.3	RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI IN PREDLOGI ZA PRIHODNOST	35
7	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	40

KAZALO PREGLEDNIC IN SLIK:

Preglednica 1: Število dijakov prvega in drugega razreda višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem v š. l. 2018/2019	19
Slika 1: Včlanitev dijakov prvih (n = 133) in drugih razredov (n = 117) v NŠK.....	20
Slika 2: Pogostnost obiskovanja NŠK-ja dijakov prvih razredov (n = 133)	21
Slika 3: Pogostnost obiskovanja NŠK-ja dijakov drugih razredov (n = 117)	21
Slika 4: Vir, od katerega so dijaki prvih (n = 133) in drugih razredov (n = 117) izvedeli za obstoj NŠK-ja	22
Slika 5: Poznavanje dejstva, da je gradivo postavljeno v prostem pristopu in skladišču.....	23
Slika 6: Poznavanje dejstva, da je gradivo v prostem pristopu postavljeno po tematikah	23
Slika 7: Tematike, za katere dijaki prvih razredov (n = 133) mislijo, da jih dobijo v NŠK-ju	24
Slika 8: Tematike, za katere dijaki drugih razredov (n = 117) mislijo, da jih dobijo v NŠK-ju	25
Slika 9: Poznavanje dejstva, da rok izposoje je en mesec in se ga lahko podaljša	26
Slika 10: Poznavanje dejstva, da je v NŠK-ju čitalnica, v kateri se lahko učijo in pišejo naloge	26
Slika 11: Razpolaganje s profilom »Moj COBISS« (servis »Moja knjižnica«).....	27
Slika 12: Način iskanja gradiva.....	27
Slika 13: Rezerviranje gradiva	28
Slika 14: Podaljševanje roka izposoje gradiva	29
Slika 15: Poznavanje dejstva, da je signatura podatek, ki pove, kje se knjiga nahaja (lokacija)	29
Slika 16: Seznanjenost s tem, da NŠK nudi brezplačen vpis v knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra	30
Slika 17: Seznanjenost s tem, da NŠK nudi brezplačno uporabo sicer plačljivih e-virov	30
Slika 18: Vir, od katerega so dijaki prvih (n = 133) in drugih razredov (n = 117) izvedeli za obstoj e-virov.....	31
Slika 19: Uporaba e-virov med dijaki prvih razredov (n = 133).....	31
Slika 20: Uporaba e-virov med dijaki drugih razredov (n = 117).....	32
Slika 21: Poznavanje seznama, do katerih e-virov nudi dostop NŠK	32
Slika 22: Pogostnost uporabljanja e-virov med dijaki prvih razredov (n = 133).....	33
Slika 23: Pogostnost uporabljanja e-virov med dijaki drugih razredov (n = 117).....	34

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 24: Obiskovanje spletne strani in profilov NŠK-ja na družbenih omrežjih	35
Slika 25: Poznavanje dejstva, da se do e-virov dostopa preko povezav na spletni strani NŠK-ja	35

KAZALO PRILOG:

Priloga 1: Vprašalnik o poznavanju knjižnice, vmesnika COBISS+ in e-virov.....	I
Priloga 2: Vhod v NŠK.....	IV
Priloga 3: Recepcija NŠK-ja.....	V
Priloga 4: Čitalnica NŠK-ja	VI
Priloga 5: Zgibanka za Biblos	VII
Priloga 6: Zgibanka za Encyclopedio Britannico	VIII
Priloga 7: Zgibanka za Pressreader	IX

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

ZAHVALA:

Zahvaljujem se mentorici Kseniji Majovski za strokovno podporo in kolegicam, ki so mi ob vsakem dvomu in vprašanju skočile na pomoč z razlago in nasveti, kar je pripomoglo k uspešni izdelavi pisne naloge.

1 UVOD

Knjižnica, natančneje splošna knjižnica, predstavlja kraj, kjer lahko vsakdo najde svoj prostor. Od otroka, mladostnika, do odraslega ali najstarejšega uporabnika. Ne glede na starost uporabnikov nudi knjižnica gradivo vseh vrst in knjižničar poskrbi, da najdejo to, kar iščejo in jih zanima. Kljub temu da je knjižničar vedno na razpolago, pa bi iskanje gradiva in informacij moralo biti samostojno delo uporabnikov. Računalniški katalog COBISS+ na primer omogoča uporabnikom, da sami poiščejo gradivo in nudi informacijo, kje v knjižnici je gradivo postavljeno. Kdor ima ustvarjen profil »Moj COBISS«, lahko shranjuje vsebino, ki jo je iskal, in ureja nastavitve vmesnika COBISS+. Če ima s profilom povezan račun servisa »Moje knjižnice«, lahko tudi rezervira in podaljšuje izposojeno gradivo knjižnice, katere član je. A vsi niso vešči tehnoloških pripomočkov in tako knjižnica z izobraževanjem uporabnikov za uporabo knjižnice priskoči na pomoč, da se naučijo samostojno uporabljati knjižnico in njene storitve. Poleg številnih nalog je poslanstvo knjižnice v sklopu vseživljenjskega izobraževanja tudi izobraževanje uporabnikov.

Po kratkem uvodu o zgodovini knjižnice in pregledu stanja slovenskega knjižničarstva na Tržaškem, bomo opisali organizacijo NŠK-ja in način izobraževanja njegovih obiskovalcev. Posebno pozornost bomo posvetili mladim, in sicer dijakom višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem, kajti namen naloge je ugotoviti, ali se knjižnica v zadostni meri ukvarja z izobraževanjem mladih uporabnikov za njeno uporabo, kar NŠK sedaj načrtno izvaja v okviru projekta Rastem s knjigo. Ko pridejo dijaki s profesorjem v knjižnico, jim predstavimo delovanje knjižnice in vmesnika COBISS+ ter jih seznanimo z obstojem in uporabo e-virov, ki so dostopni preko spletne strani knjižnice. Da bi ocenili primernost ter uspešnost dosedanje dejavnosti knjižnice na področju izobraževanja mladih za njeno uporabo, smo izvedli raziskavo med dijaki prvih in drugih razredov višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Trstu. Namenili smo jim vprašalnik o poznavanju knjižnice, vmesnika COBISS+ in e-virov, ki jih ponuja NŠK, saj smo želeli ugotoviti, kako dobro poznajo to področje.

2 ZGODOVINA SLOVENSKEGA KNJIŽNIČARSTVA NA TRŽAŠKEM (19. stol.–20. stol.)

V drugi polovici 19. stoletja se je med tržaškimi Slovenci začela krepiti narodna zavest in pričele so nastajati slovenske javne knjižnice. Razcvetelo se je čitalniško gibanje, katerega poglobitvi nalogi sta bili širjenje bralne kulture in spodbujanje kulturne rasti ter narodnostne ozaveščenosti med Slovenci na Tržaškem. To je gibanje uresničevalo z odpiranjem čitalnic in ustanavljanjem društvenih knjižnic. Tržaška mestna občina pa se ni zanimala za zbiranje in posredovanje gradiva v slovenščini, tako da so tržaški Slovenci kar prostovoljno in le s finančno podporo članstva, začeli zbirati gradivo in odpirati prve knjižnice. Leta 1848 so v Trstu ustanovili Slavjansko društvo, v Gorici pa Slovansko bralno društvo, ki sta delovala le nekaj let. Leta 1861 pa je v Trstu nastala Slavjanska narodna čitalnica, ki je delovala z društvenim premoženjem in darovi v obliki denarja ter knjižnega gradiva. Za to čitalnico so leta 1868 začele nastajati čitalnice s svojimi društvenimi knjižnicami v raznih mestnih četrtih in okoliških vaseh: v Rojanu, Barkovljah, Rocolu, Škednju, pri Sv. Ivanu, na Opčinah, Kolonji, Proseku in tudi v mestnem središču (Majovski, 2000), leta 1869 v Nabrežini in leta 1870 še v Boljuncu. Tekom let so nekatere od teh knjižnic prenehale delovati, nastala pa so nova društva s svojimi knjižnicami: na Kontovelu, pri Sv. Mariji Magdaleni Spodnji, v Lonjerju, Bazovici, na Padričah, pri Sv. Jakobu in v terezijanski četrti. Medtem so začeli ustanavljati tudi župnijske knjižnice. Leta 1878 so v Dolini ustanovili Bralno in pevsko društvo Valentin Vodnik in leta 1879 Delavsko podporno društvo, ki je v svoji čitalnici hranilo 2600 knjig. Leta 1905 je nastalo socialistično usmerjeno Delavsko izobraževalno društvo Ljudski oder, ki je ustanovilo več knjižnic, leta 1907 pa Slovensko akademično ferialno društvo Balkan, ki je ustanovilo trinajst javnih ljudskih knjižnic, ki so skupaj imele nad 3000 knjig (Budal, 1975).

V času prve svetovne vojne se je razvoj knjižnic upočasnil, leta 1919 pa so fašisti začeli napadati delavske organizacije in slovenska društva. Tistega leta je zgorela knjižnica Ljudskega odra in leta 1920 so požgali Narodni dom, v katerem je zgorela Slavjanska čitalnica in po 59-ih letih neprekinjenega delovanja zaprla svoja vrata (Majovski, 2000).

Leta 1922 so ustanovili osrednjo organizacijo Prosveto, v katero se je včlanilo več društev s Tržaškega in Istre. Prosveti so dobro založena društva pomagala organizirati potujočo

knjižnico. Društvene knjižnice so dobro delovale vse do leta 1927, ko so zaradi ukaza o razpustu vseh slovanskih društev in organizacij v Italiji prenehale s svojim delovanjem. Fašisti so tiste knjižnice, ki jih niso požgali, zaplenili, in tako se je izgubilo veliko knjig in dokumentov o kulturnem življenju tržaških Slovencev. Po drugi svetovni vojni se je spet prebudila želja po ustanovitvi osrednje ljudske slovenske knjižnice v središču mesta, v kateri bi bil shranjen ves tisk slovenske manjšine v Italiji ter knjižno gradivo večinoma v slovenskem jeziku, zato je leta 1947 bila ustanovljena Narodna in študijska knjižnica, ki je najprej samo zbirala gradivo, za javnost pa uradno odprla svoja vrata leta 1951 (Majovski, 2000).

3 NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA

3.1 KNJIŽNICA OD ZAČETKOV DO DANES

Ustanovitev društva Narodna in študijska knjižnica, ki upravlja istoimensko knjižnico, sega v julij 1947. Knjižnica je bila študijsko usmerjena in tajnika sta skrbela za nabavo gradiva, ki so ga hranili zbirni centri po Sloveniji. Gradivo je tedaj knjižnica dobila v dar od raznih organizacij in posameznikov bodisi iz domačega okolja kot tudi iz Slovenije, Hrvaške, Srbije in Italije in nato z zamenjavami z drugimi knjižnicami in kot dar knjigarn ter založb iz Federativne ljudske republike Jugoslavije. Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor (PNOO) je društvu določil denarni prispevek za najnujnejši nakup knjig in raznih materialnih potrebščin, NŠK-ju pa so neprestano primanjkovala denarna sredstva, število zaposlenih in primerni prostori. Na začetku je bilo delo usmerjeno v bolj tehnično-organizacijsko smer, kajti primanjkovanje prostorov in usposobljenega osebja je knjižnično delovanje omejevalo. Do konca leta 1947 pa se je nekaj uradnikov udeležilo tečajev in prakse, ki jih je nudila Narodna in univerzitetna knjižnica (v nadaljevanju NUK) v Ljubljani, v kateri so dobili prve napotke za strokovno obdelavo gradiva (Narodna in študijska knjižnica v Trstu 1947–1967, 1967). Takrat je knjižnica imela okoli 5.000 zvezkov in prizadevala si je, da bi v Trst prenesli gradivo Tomajske knjižnice, ki je s svojimi približno 30.000 zvezki bila najbogatejša slovenska knjižnica na Primorskem in za katero sta med fašizmom skrbela tomajska župnika, Albin Kjuder in Virgil Šček, a tega ni nikoli dosegla (Majovski, 2004).

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Za obiskovalce je knjižnica imela na razpolago veliko gradiva, ki je izhajalo v Trstu in Gorici pred prvo svetovno vojno in med obema svetovnima vojnama. Dragoceno je bilo gradivo z vsebino o slovenski problematiki v Italiji in problematiki Primorske ter veliko število partizanskega in drugega ilegalnega tiska. Zanimivo je, da do sredine šestdesetih let dvajsetega stoletja gradiva niso izposojali na dom, dovoljena je bila le čitalniška izposoja v študijske namene. Občani so si gradivo lahko izposojali na dom le v Ljudski knjižnici, ki se je leta 1964 spojila z NŠK-jem (Narodna in študijska knjižnica v Trstu 1947–1967, 1967).

Aprila 1948 se je morala knjižnica začasno preseliti v Ul. Montecchi, kjer je danes sedež Primorskega dnevnika (tj. dnevnik slovenske narodne skupnosti v Italiji) in Odseka za zgodovino in etnografijo NŠK-ja (v nadaljevanju OZE), ki velja za arhiv Slovencev v Italiji. Konec leta 1948 pa je začela izdajati zvezke Tržaške bibliografije, v katerih so bila zajeta dela, ki so izšla ali v slovenskem ali italijanskem ali drugih jezikih na tržaškem ozemlju, in dela, izdana v tujini, ki so govorila o Trstu ali Furlaniji-Juljski krajini. Marca 1949 se je knjižnica ponovno preselila, tokrat v Ul. della Geppa (Narodna in študijska knjižnica v Trstu 1947–1967, 1967). V petdesetih letih so začeli popisovati še slovenski tisk, ki je izhajal v Italiji med obema svetovnima vojnama, med drugo svetovno vojno in po njej, in izdali tri bibliografije. Medtem se je knjižnično gradivo nabiralo in leta 1951 so knjižnico tudi uradno odprli za javnost. V petdesetih letih prejšnjega stoletja so najpogostejši obiskovalci knjižnice bili dijaki, študentje, profesorji, učitelji, radijski in časopisni uredniki ter uradniki (Majovski, 2004). Z letom 1951 je knjižnica začela prirejati tudi znanstvena predavanja, literarne večere in razstave (Majovski, 2007). Istega leta je knjižnica ustanovila OZE s sedežem v prostorih NŠK-ja v Ul. Geppa, ki pa se je po raznih selitvah leta 2014 dokončno ustalil v Ul. Montecchi. Knjižnica se je pogosto znašla v finančni stiski, a je krize prebrodila in sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja začela redno prejemati donacijo s strani Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ). Število gradiva se je nato vsako leto večalo in zato so razmišljali o selitvi v večje kletne prostore v nekoliko odročnem Kulturnem domu, ki so bili sprva namenjeni knjižnici, ideja pa je bila nato opuščena, saj so po temeljitem premisleku ugotovili, da so lokacija in prostori neprimerni. Knjižnica se je tako leta 1977 preselila v središče mesta v Ul. sv. Frančiška in tu ostala do danes; razpolaga s tronadstropnim skladiščem, z dvema uradoma in dvema večjima čitalnicama (Majovski, 2007).

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Pomemben mejnik v življenju knjižnice je nastopil leta 1973. Takrat je začela prejemati obvezne izvode publikacij iz Slovenije in s tem obogatila knjižni fond (Narodna in študijska knjižnica v Trstu 1947–1967, 1967). Danes še vedno štirikrat letno prejema pošiljke obveznih izvodov iz NUK-a iz Ljubljane. Nov zakon Republike Slovenije o obveznem izvodu iz leta 2006 je omejil prejemanje gradiva za tiste publikacije, ki izhajajo z javno podporo ali so jih izdali javni zavodi. Leta 1976 je dežela Furlanija-Juljska krajina (FJK) priznala NŠK-ju status ustanove deželnega pomena.

Leta 1989 so v Gorici odprli podružnico NŠK-ja z imenom Slovenska knjižnica Damirja Feigla. Začetki te knjižnice segajo v leto 1906, ko so v Trgovskem domu v Gorici odprli prvo slovensko knjižnico. Po pisatelju Damirju Feiglu so jo poimenovali v osemdesetih letih dvajsetega stoletja in leta 1989 je prešla pod upravo NŠK-ja. Od leta 2004 upravlja NŠK pritlične prostore v Narodnem domu v Trstu na osnovi 19. člena Zakona št. 38/2001 za slovensko jezikovno manjšino v Italiji in leta 2014 je v teh prostorih odprla Oddelek za mlade bralce, ki hrani skoraj 9.800 (podatki za leto 2018) izvodov gradiva za otroke in mladino.

Do osamosvojitve Slovenije so sredstva za delovanje NŠK-ja pritekala iz Federativne ljudske republike Jugoslavije, od leta 1991 do leta 2000 pa je finančna sredstva prejemal na podlagi državnega Zakona za obmejna območja. Od leta 2001 jih črpa iz Zakona za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Vzdržuje se tudi s prispevki posameznikov (članarinami) in denarnim prispevkom dežele FJK. Danes je NŠK osrednja knjižnična ustanova Slovencev v Italiji.

Knjižnica si prizadeva, da bi slovenska beseda in kultura ne zamrli tudi z organiziranjem literarnih večerov, predstavitev knjig in različno obsežnih razstav. Od leta 2001 prireja razstave mladih slovenskih ustvarjalcev iz Italije, kar omogoča mladim dijakom in študentom, da se predstavijo širšemu občinstvu. Zelo se je razmahnilo delovanje Oddelka za mlade bralce (pravljичne urice, delavnice kreativnega pisanja in Lego zgodb, obiski šol, bralno tekmovanje Berimo z Rovko Črkolovko, bralni klub za najstnike, razstave mladinskih ilustratorjev, predstavitve knjig mladinskih avtorjev, predavanja za starše in vzgojitelje itd.).

NŠK dobro sodeluje z obmejnima knjižnicama iz Kopra in Sežane. Z vsemi primorskimi knjižnicami jo povezuje akcija Primorci beremo. Z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja ima

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

sklenjen sporazum za brezplačno medknjižnično izposajo in uporabo plačljivih e-virov, ki jih zagotavlja koprška knjižnica.

3.2 KNJIŽNI FOND IN MODERNIZACIJA KNJIŽNICE

Knjižni fond v znatni meri sestavljajo slovenske knjige in knjižničarsko delovanje je namenjeno pretežno slovenskim uporabnikom. V Trstu šteje NŠK približno 166.000 enot (leto 2018), vsi oddelki pa skupno okoli 228.600 enot (leto 2018). Veliko je gradiva, ki je vezano na problematiko Slovencev v Italiji. Domoznanska zbirka zajema predvsem slovenske knjige in periodiko, ki nastajajo v pasu slovensko-italijanske meje, v katerem živijo Slovenci v Italiji. Del te zbirke so tudi dela slovenskih avtorjev v italijanščini in gradivo, ki ga v Italiji objavijo o Slovencih in Sloveniji nasploh. V domoznansko zbirko spadajo tudi diplomske, magistrske in doktorske naloge, ki obravnavajo slovensko manjšino v Italiji ali govorijo o Sloveniji, ter ilegalni tiski iz obdobja 1927–1940. NŠK letno objavlja slovensko bibliografijo v Italiji, ki zajema domoznansko zbirko. Med monografije so vključeni tudi stenski koledarji, kartografsko gradivo in glasbeni tiski, ki spadajo med neknjižno gradivo (Majovski, 2007).

Leta 1992 je NŠK začel z računalniško obdelavo gradiva s programom Molj, ki je služil za inventarizacijo in katalogizacijo in ga je podpiralo Ministrstvo za kulturo RS. Aprila 1997 je knjižnica kot aktivna polnopravna članica vstopila v sistem COBISS. Novejši knjižni fond (vnesen od leta 1992 dalje) je računalniško obdelan in tako viden v računalniškem katalogu COBISS+, ki knjižnicam in uporabnikom knjižnic omogoča spletni dostop do raznih baz podatkov (npr. lokalna baza podatkov – katalogi knjižnic v sistemu COBISS.SI in vzajemna bibliografsko-kataložna baza podatkov COBIB.SI – skupni katalog slovenskih knjižnic, ki sodelujejo v sistemu COBISS.SI). Uporabniki lahko gradivo iščejo po številnih kriterijih, npr. po imenu in priimku avtorja, naslovu dela, ključnih besedah, letu izdaje, založniku, jeziku itd. Del starejšega fonda je še vedno popisan samo v listkovnem katalogu, izvaja pa se retrospektivni vnos zapisov v sistem COBISS (Majovski, 2007). NŠK pomaga pri izgradnji vzajemne baze COBIB.SI in do sedaj je prispevala skoraj 18.000 zapisov. Samo v letu 2018 jih je kreirala blizu 1.600. Ažurnost kataloga je pomembna, saj je odstopanje dejanske knjižnične zaloge od tiste, ki jo izkazuje katalog, huda motnja tako za uporabnike kot tudi za knjižničarje. Uporabniki lahko namreč od doma preko računalnika na računalniškem katalogu

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

COBISS+ poiščejo gradivo in v primeru, če ga na spletu ne najdejo, lahko mislijo, da ga knjižnica ne hrani.

Leta 2002 so oblikovali spletno stran s povezavo na računalniški katalog in priskrbeli čitalec mikrofilmov, ki ga uporabniki uporabljajo za listanje po mikrofilmiranih časopisih: Edinost (1876–1928), Primorski dnevnik (1945–2010), Soča (1978–1914), Rdeči prapor (1904–1911), Prosveta (1921–1945), Delo (2000–2012) in NeDelo (2002–2012) (Majovski, 2007). Mogoča je tudi preslikava članka, saj je čitalec povezan s fotokopirnim strojem. Knjižnica sodeluje tudi z zamejskimi založbami, saj jim pripravlja kataložne zapise za publikacije (CIP-e).

4 IZOBRAŽEVANJE MLADIH OBISKOVALCEV ZA UPORABO SPLOŠNE KNJIŽNICE

4.1 IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST SPLOŠNE KNJIŽNICE IN ZAKON

Italijanski deželni zakon iz leta 2015, ki ureja knjižnično dejavnost na območju dežele FJK, je glede smernic za izobraževanje uporabnikov zelo skop. Le v 30. členu omenja, da mora knjižnica obveščevati uporabnike o ponujenih storitvah (Legge regionale 25 settembre 2015, n. 23. Norme regionali in materia di beni culturali, 2015). Slovenski Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1) (2001) pa natančneje opisuje izobraževalno dejavnost in določa, da je to del knjižnične dejavnosti. V 2. členu navaja, da je poleg zbiranja, obdelovanja, hranjenja in posredovanja knjižničnega gradiva, zagotavljanja dostopa do tega, elektronskih publikacij podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov njena naloga tudi pridobivanje in izobraževanje uporabnikov oziroma informacijsko opismenjevanje. Ambrožič (2003, str. 134) pravi, da pojem izobraževanje uporabnikov pomeni »pripravo in izvedbo različnih izobraževalnih oblik, ki usposabljaajo uporabnike za učinkovito, uspešno in samostojno uporabo informacijskih virov, sredstev in storitev, ki jih nudi knjižnica«.

V 16. členu Zakon (2001) poudarja naloge splošne knjižnice v okviru javne službe, ena od teh je npr. sodelovanje v vseživljenjskem izobraževanju. Ta člen in 17. člen Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) določata tudi ciljne skupine uporabnikov, ki jim mora knjižnica nuditi storitve. Splošna knjižnica mora organizirati dostopnost knjižnične dejavnosti za vse prebivalstvo vseh starosti na svojem območju kot

samostojni javni zavod, skupinam prebivalcev s posebnimi potrebami pa zagotavljati prilagoditev storitev. Uredba o osnovnih storitvah knjižnic iz leta 2003 v 9. členu določa, da mora knjižnica zagotavljati usposabljanje uporabnikov, tako da lahko ti samostojno poiščejo informacije o gradivu, ki ga ima knjižnica, in o gradivu, do katerega ima knjižnica dostop, da uporabljajo vzajemni katalog in druge kataloge knjižnice in da uporabljajo tehnične pripomočke, ki so v javni uporabi v prostorih knjižnice. 5. člen Etičnega kodeksa (1998, str. 68) pravi, da mora knjižničar »skladno s cilji in možnostmi svoje ustanove uporabnikom zagotavljati najvišjo možno kakovost storitev ter povečati njihovo dostopnost, učinkovitost in raznovrstnost«. Tudi Unescov Manifest o splošnih knjižnicah (UNESCO, 1995) in IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice (Splošne knjižnice, 2002) predvidevajo, da mora knjižnica z izobraževalnimi programi uporabnike naučiti samostojne uporabe knjižničnih storitev. Za različne ciljne skupine, kot so predšolski otroci, učenci, dijaki, študentje, odrasli, zaposleni, nezaposleni in upokojeni, etnične in jezikovne skupine itd., mora knjižnica organizirati redne vodene ogleda, predstaviti knjižnično zgradbo, storitve in uporabo različnih orodij, kot so katalogi in tehnična oprema. Ambrožič (2003) meni, da se izobraževanje uporabnikov ne omejuje le na dvourni informiranje o knjižnici in izdelavo brošur ter kratkih obiskov, ampak zajema tudi izvajanje predavanj, obiskov, seminarjev, programiranega učenja, učenja s pomočjo avdiovizualnih oziroma računalniških orodij in usposabljanja za samostojno iskanje po podatkovnih zbirkah.

Izobraževanje za uporabo knjižnice naj bi segalo že v 17. stoletje, ko je bibliotekar Melchior Schmidt na začetku semestra leta 1684 na Univerzi v Helmstedtu razlagal študentom bibliotekarska znanja za uporabo knjižnice (»bibliothecaria peritia«). V 70-ih letih prejšnjega stoletja je vodilni bibliotekar Univerzitetne knjižnice Maribor, dr. Stanislav Kos, govoril o nujnosti izobraževanja študentov za uporabo knjižnice in njenih storitev. Organiziral je predavanja, na katerih je govoril o znanstvenih knjižnicah (splošnih in specialnih), informacijskih virih (katalogi, bibliografije) in abecednih (značnice, opis gradiva, signatura) ter stvarnih katalogih (geslovnik, UDK-sistem), na katerih so se uporabniki naučili iskati oziroma brati po katalogih. Leta 1974 so v NUK-u na seminarju za bibliotekarje ljubljanske univerze sprejeli predloge za izobraževanje uporabnikov na slovenskih visokih in višjih šolah. Ti so temeljili na treh izhodiščih, in sicer da morajo knjižničarji tem uporabnikom posredovati osnovna načela in metode iskanja informacijskih virov; s knjižnico se mora študent seznani na začetku svojega študija in postopoma poglobljati znanje uporabe knjižnice; uvajanje

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

upoštevata tudi pedagoška načela, kot so ponavljanje, praktična uporaba in spoznavanje vedno bolj specializiranega informativnega gradiva (Filo, 1993). Novljan (1998) v svoji razpravi pravi, da knjižnica poleg tiskanega gradiva med svoje enote uvršča tudi druge oblike dokumentov, zato mora vsaka knjižnica oskrbovati uporabnike s knjižničnim gradivom in informacijami ter z ugodnostmi za učenje motivirati posameznike in skupine ter jih učiti za uporabo knjižnice in njenih informacijskih virov ter svetovati in pomagati pri iskanju in uporabi informacij.

4.2 INFORMACIJSKA PISMENOST

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018–2028 (2018) med vloge knjižnice vključujejo tudi informacijsko in računalniško opismenjevanje. »Uporabnike mora usposobiti, da bodo znali samostojno uporabljati knjižnico, knjižnične kataloge in druge informacijske vire, ki so dostopni v knjižnici in izven nje« (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018, str. 45). Tudi Standardi za splošne knjižnice so predvidevali, da mora knjižnica ponujati »storitve, ki temeljijo na analizi potreb po izobraževanju, raziskovanju, kulturi in razvedrilu ter razvijanju pismenosti prebivalcev lokalne skupnosti ter pomagati uporabnikom pri razvijanju tistih sposobnosti, ki jim bodo omogočale čim bolj učinkovito uporabo knjižničnega gradiva in storitev« (Standardi za splošne knjižnice, 2005, str. 11).

Z izobraževanjem za uporabo knjižnice in njenih informacijskih virov knjižnica razširja informacijsko pismenost v okolju. To pomeni, da uporabniki znajo uporabljati informacijsko in komunikacijsko tehnologijo, znajo zastaviti vprašanje, izbirati ustrezne vire za iskanje in primerno iskalno strategijo ter oceniti relevantne rezultate in jih tudi uporabiti (Petaros Kmetec, 2006). V poročilu Ameriškega bibliotekarskega društva iz leta 1989 je možno razbrati, da »so informacijsko pismeni ljudje, ki so se naučili učiti se« (Filo, 1993, str. 31). Torej znajo poiskati informacijo, kako slednjo uporabiti in jo podati naprej.

Vilar (2017) v svoji raziskavi pravi, da je informacijska pismenost sposobnost in razumevanje, kateri viri informacij so na razpolago, kako so nastali in kolikšna je njihova vrednost, kako v njih najdemo informacije in kako jih uporabimo ter posredujemo.

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Bon (2000) je mnenja, da če se knjižnična informacijska znanja vključi v pouk in predmet informatike ter druge medpredmetne povezave, bo s tem možno doseči informacijsko pismenost učencev in dijakov.

4.3 POMEN, CILJ IN NAČINI IZOBRAŽEVANJA UPORABNIKOV

Da se uporabniki lažje naučijo iskati informacije v knjižnici in uporabljati njeno gradivo, knjižničar poskrbi za pripravo pismenih informacij, kot so vodiči, načrti, navodila, sezname, letaki, ki vodijo do iskanega cilja in z vodenimi ogledi knjižnice, dnevi odprtih vrat, kratkimi tečaji itd. (Novljan, 1992). Filo (1993) omenja ameriški model za izobraževanje uporabnikov na univerzah. Deli se na štiri informacijska področja, pri čemer zadnje poudarja, da morajo uporabniki vedeti, da knjižnični informacijski sistemi zbirajo in urejajo informacijske vire glede na snov, avtorje, format in izdajatelje. Poznati morajo pomen signatur in razliko med knjižnico in knjigarno ter da vedo za možnost medknjižnične izposoje.

Vsakdo, ki uporablja knjižnico za izobraževalne namene, se mora najprej naučiti uporabiti knjižnico in njene informacijske vire, da lahko potem poišče gradivo sam. Cilj izobraževanja je torej samostojna uporaba knjižnice. Uporabniki se morajo naučiti samostojno iskati gradivo in informacije, uporabljati računalniški katalog COBISS+ in naprave, ki omogočajo sprejemanje informacij iz različnih študijskih virov (računalnik, čitalec mikrofilmov). Pomoč knjižničarja torej ne temelji na opravljanju dela namesto uporabnikov, ampak na svetovalni pomoči pri premagovanju ovir za doseg samostojnega učenja in izobraževalnega cilja. Knjižničar mora uporabnike naučiti uporabljati tudi enciklopedije, slovarje, bibliografije, periodiko in kataloge pri vsakodnevnem učenju in da jih bodo lahko samostojno uporabljali kot vodilo v raziskovalno gradivo (Novljan, 1992). Petaros Kmetec (2006) meni, da se uporabnike lahko izobražuje na dva načina, in sicer ali z ogledi knjižnice, kamor se vključi čim več napotkov za njeno uporabo, ali z izobraževanjem za iskanje gradiva in informacij, ki se danes dopolnjujejo z informacijskim opismenjevanjem.

Ko knjižničar predstavlja knjižnico določenim ciljnim skupinam, je dobro, da pripravi tudi izbore knjižničnega gradiva za različne skupine uporabnikov, z različno stopnjo izobrazbe in študijsko potrebo in zato predstavljeno na različnih zahtevnostnih stopnjah in po različnih medijih. Izbor sestavi z izdelavo priporočilnega seznama knjižnega in neknjižnega gradiva, ki

se razlikuje po vsebini, obliki in vrsti. S spremljanjem in analizo uporabe knjižničnega gradiva ter storitev lahko tudi ugotovi individualne izobraževalne potrebe uporabnikov. Če te potrebe pravočasno zadovolji, tako da pravočasno ponudi želeno učno gradivo, ohranja motivacijo za izobraževanje, ki ima odločilno vlogo pri učenju in vztrajanju na poti do ciljev (Novljan, 1992).

Današnji hiter življenjski ritem pogosto ne dopušča možnosti, da bi si uporabniki vzeli čas, da se jim razkaže knjižnico in razloži, kako deluje vmesnik COBISS+, kako uporabljati razne iskalne nize, kaj pomenijo signature itd. Najlažje je, da uporabnik vpraša knjižničarja, ki hitro poišče knjigo in mu jo izroči. Velikokrat pa namesto otrok v NŠK pridejo starši, ki tako v njihovem imenu iščejo gradivo za razne referate. Veliko mladih se tako nikoli ne nauči uporabljati knjižnice, saj ne vedo, kaj so enciklopedije, priročniki, leksikoni, slovarji ... Tehnologija veliko vpliva tudi na svetovalno delo knjižničarja. Uporabnike se je najprej učilo iskati knjige po listkovnem katalogu, sedaj se jih uči iskati s pomočjo računalniškega kataloga. Da uporabniki uspešno najdejo knjigo, so nujni tudi dobra organizacija knjižnice in kvalitetni katalogi. Interno delo včasih knjižničarje preveč zaposli, tako da se premalo posvetijo uporabnikom. Stik z uporabniki je zelo pomemben, saj pripomore tudi k temu, da se v bralcu porodi ljubezen do branja in želja po ponovni vrnitvi v knjižnico. Knjižničar se mora zavedati, da v ospredje kot vir informacij ne sme postavljati le knjige in s tem zanemariti ostale nosilce informacij, kot so CD-ji, CD-ROM-i, DVD-ji ipd. Med obiskom knjižnice se mora torej knjižničar uporabnikom povsem posvetiti. Predstaviti mora knjižnico, njeno delovanje in pravila. Hriberšek-Balkovec (1997) meni, da mora knjižničar uporabnikom tudi vsebinsko predstaviti gradivo, ki ga hrani knjižnica. Knjižnica mora postati prva izbira za iskanje relevantnih informacij in vseh vrst knjig ter druženje.

Merčun in Žumer (2009) navajata raziskavo, ki sta jo opravila Griffiths in Brophy leta 2005; avtorja ugotavljata, da se uporabnikom zdijo informacije, ki so jih pridobili na Googlu ali Wikipediji, bolj informativne in uporabne od tistih iz tiskanih virov ali s spletnih strani priznanih institucij. Brskanje po teh spletnih iskalnikih in enciklopedijah jim je namreč enostavnejše od knjižničnih katalogov, podatkovnih baz ali obiska v knjižnici. Naloga knjižnice je zaradi tega tudi opozarjanje na nezanesljivost informacij s spleta v primerjavi s tistimi, ki jih ponuja knjižnica. Zato je treba ob predstavitvi knjižnice in njenih informacijskih virov uporabnike seznaniti tudi z drugimi možnostmi iskanja informacij. Ljudje se tudi vse

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

več poslužujejo spleta za iskanje informacij in to se ne bo nikoli spremenilo, zato knjižničar uporabnikom naredi večjo uslugo, da jih nauči, kako pridobiti prave, tehtne informacije, katere so prednosti in slabosti vsakega sistema, kaj lahko najdejo na spletu in česa ne ter razvijati kritično pismenost. Merčun in Žumer (2009) menita, da knjižnice ne bodo nikoli izgubile svoje vloge v družbi in da so znanja, ki jih knjižnica nudi, zelo pomembna, kajti uporabniki lahko na ta način postanejo informacijsko bolj pismeni in uspešni. Uporabniki velikokrat niti ne vedo, da jim knjižnica brezplačno nudi dostop do obilice kakovostnih virov, ki so jih proti plačilu našli na spletu. Tudi spletna stran knjižnice ima velik pomen za uporabnike knjižnice.

4.4 SPLETNA STRAN NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

Spletna stran je pomemben pripomoček pri izobraževanju za uporabo knjižnice, saj nudi razne informacije o knjižnici, na njej so objavljeni napovedani dogodki in s povezavami nudi dostop do računalniškega kataloga COBISS+ in e-virov. Spletna stran NŠK-ja je dvojezična in je opremljena s sedmimi zavihki: »O nas«, »Knjižnica«, »E-viri«, »Odsek«, »Mladi«, »Kulturna centra« in »Slovenci v Italiji«. Na zavihku »E-viri« uporabniki najdejo seznam s kratkim opisom vseh plačljivih in brezplačnih e-virov. Člani NŠK-ja, ki želijo brezplačno uporabljati vse e-vire, se morajo včlaniti v knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra in to storijo brezplačno v NŠK-ju. Zavihhek »Mladi« ponuja vpogled v vrsto dejavnosti za mlade in predstavitev tistih e-virov, ki jih dijakom predstavimo v času obiska knjižnice. Spletna stran, na kateri knjižničarke redno objavljajo dogodke, nudi povezavo tudi na italijanska kataloga Biblioest (katalog različnih vrst knjižnic Furlanije-Juljske krajine) in vzajemni katalog OPAC SBN. Dobro bi bilo, če bi spletna stran nudila tudi povezave do različnih načinov izobraževanj in predstavitev knjižnice, npr. z zemljevidi knjižnice z organizacijo postavitve gradiva. V samih prostorih knjižnice pa bi lahko poleg omenjenih zemljevidov bili postavljeni zasloni na dotik za iskanje po spletnem katalogu in premikanjem po virtualni verziji knjižnice. Na ta način bi knjižnica postala še bolj uporaben in privlačen prostor srečevanja s kulturo.

5 IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST NŠK-ja

5.1 MLADI OBISKOVALCI NŠK-ja IN NAMEN NJIHOVEGA OBISKA DANES

Raziskava o tipologiji uporabnikov NŠK-ja in vzrokih njihovega obiska knjižnice, izvedena leta 1990, je pokazala, da so bili tedaj najpogostejši uporabniki knjižnice dijaki nižje in višje srednje šole ter univerzitetni študentje. Obisk knjižnice je bil tedaj precej majhen. To je zaposlene privedlo do ugotovitve, da bi morali izboljšati ponudbo in organizacijo ter se osredotočiti ne le na takratne uporabnike, temveč tudi na potencialne uporabnike (Majovski, 1990). Sedemnajst let kasneje so ponovno pregledali sliko uporabnikov NŠK-ja in ugotovili, da med njimi prednjačijo zaposleni in osebe, ki so opravljale svobodne poklice, sledili pa so jim univerzitetni študentje, dijaki, upokojenci in šoloobvezni otroci. Obiskovali so jo pretežno Slovenci, a je bilo tudi nekaj italijansko govorečih bralcev (Majovski, 2007). Po statistiki za leto 2018 se je stanje nekoliko spremenilo: v knjižnico zahajajo zaposleni, upokojenci, dijaki, študentje, bistveno več je tudi šoloobveznih otrok, odkar so leta 2014 odprli Oddelek za mlade bralce.

Da bi imeli jasnejšo sliko o potencialnih mladih obiskovalcih, je knjižnica nalogo zaupala Slovenskemu raziskovalnemu inštitutu (SLORI) iz Trsta, da je leta 2017 opravil raziskavo o bralnih navadah učencev in dijakov, ki obiskujejo šole s slovenskim učnim jezikom v Tržaški in Goriški pokrajini ter Večstopenjsko šolo s slovensko-italijanskim dvojezičnim poukom v Špetru. Raziskovalci SLORI-ja so vprašalnik, ki je bil zaprtega tipa, tako da so anketiranci izbirali izmed možnimi ponujenimi odgovori, razdelili na dva vprašalnika: tistega namenjenega osnovnošolcem, ki ga je sestavljalo sedemnajst vprašanj, in tistega namenjenega srednješolcem, ki ga je sestavljalo 45 vprašanj. Iz poročila (Bogatec, 2017) je razvidno, da je na vprašalnik odgovorilo 2396 (91 %) od 2641 učencev in dijakov (š. l. 2016/2017) osnovne in nižje ter višje srednje šole, in sicer od osmega leta do osemnajstega leta starosti. Raziskava je pokazala, da se glede na stopnjo šolanja spreminja namen obiska knjižnice. S prehodom na nižjo srednjo šolo začenja upadati izposoja knjig in naraščati iskanje učnega gradiva in izpolnjevanje šolskih obveznosti. Srednješolci, ki si radi izposojajo leposlovje, preidejo od pravljic, krajših pesniških zbirk, proznih del ter stripov do romanov, dnevnega in revijalnega tiska ter priročnikov. Glede branja e-knjig je iz analize razvidno, da jih anketiranci radi berejo v italijanskem jeziku (44 %). V slovenščini jih bere četrtnina (27 %), v tretjem jeziku pa le 9

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

%. Podatki o branju e-publikacij (dostopni na spletnih straneh Pressreader, Encyclopedia Britannica, Ebsco host, Find-info, Ius-info in Gvin), do katerih knjižnica v sodelovanju z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra nudi uporabnikom brezplačen dostop, kažejo, da jih v š. l. 2016/2017 večina teh publikacij ni prebiral (63 %), 10 % vprašanih jih je prebiral, četrtnina za njihov obstoj ni vedela (27 %).

Danes NŠK stremi k temu, da bi se podatek o uporabi e-virov spremenil. V okviru projekta Rastem s knjigo tako načrtno izvaja izobraževanje mladih za uporabo knjižnice, v katerega poleg predstavitve knjižnice, knjige s seznama in njenega avtorja vključi tudi predstavitev uporabe brezplačnih e-virov in računalniškega kataloga COBISS+. Osredotoči se na predstavitev le določenih e-virov, uporabnejših za učence in dijake, in sicer portalov Biblos, Encyclopedia Britannica, Pressreader, Franček, SSKJ², Smej se in dLib.

Pomembno je tudi to, koliko mladina obiskuje knjižnico v okviru pouka, v spremstvu učitelja/profesorja. Poročilo kaže, da je NŠK je obiskalo 61 % tržaških učencev, med katerimi prevladujejo dijaki in učenci mestnih šol, ki so bližje knjižnici. Najpogostejši razlog za obisk knjižnice med poukom je izposoja knjig (77 %), sledijo spoznavanje knjižnice (52 %), poslušanje pravljic (45 %), srečevanje z avtorji in avtoricami (39 %), ogled razstave (37 %) in sodelovanje pri didaktičnih igrah (35 %) (Bogatec, 2017). Cilj knjižnice je, da bi jo obiskali učenci in dijaki vseh slovenskih šol na Tržaškem, da bi njeno delovanje bolje spoznali, da bi se naučili samostojno uporabljati njene storitve, da bi poiskali knjigo v računalniškem katalogu, si prepisali podatek o signaturni postavitvi knjige, da bi znali poiskati dodatne informacije o knjižnici na njeni spletni strani in kako preko nje priti do e-virov.

5.2 ORGANIZACIJA NŠK-ja

NŠK ima svoj glavni sedež v Trstu in dva dislocirana oddelka, in sicer sta to Odsek za zgodovino in etnografijo ter Oddelek za mlade bralce. V Gorici deluje njena podružnica, to je Knjižnica Damirja Feigla.

Na glavnem sedežu hranijo gradivo v tronadstropnem skladišču, v katerem hranijo preko 62.000 izvodov gradiva, diplomske naloge in periodiko. Dostop je dovoljen le zaposlenim. Del novejšega gradiva je postavljen v prostem pristopu. To je postavljeno po vrstilih

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Univerzalne decimalne klasifikacije (UDK-vrstilci). V prostem pristopu so na voljo DVD-ji, CD-ji, dokumentarci, CD-ROM-i, periodični tisk, in sicer časniki, ki izhajajo dnevno, tedensko in mesečno, revije, leposlovna dela tujih ter slovenskih avtorjev, slovarji, enciklopedije, leksikoni, bibliografije in priročniki. Obiskovalci, ki se učijo slovenščino, imajo na razpolago polico knjig za učenje slovenščine. V čitalnici se zadržujejo uporabniki, ki se želijo učiti v tišini. Tudi tu je največji del gradiva na razpolago v prostem pristopu in je razdeljen po tematikah oziroma UDK-vrstilcih. Tu najdejo uporabniki tudi kartografsko gradivo in vezano periodiko (Priloge 2, 3 in 4). Žaucer (1996) meni, da ima prosti pristop do gradiva veliko prednost, kajti ne katalog ne najboljša baza podatkov ne moreta nadomestiti ogleda tiskanega gradiva. Knjige, ki so postavljene v prostem pristopu, so bolj izposojane od tistih, ki so v skladišču, saj uporabnik knjigo vidi, ta ga pritegne, jo prelista in se nato odloči, ali si jo bo izposodil ali ne. To, da se uporabnik med policami sprehaja sam in knjigo vzame v roke ima tudi nekaj pomanjkljivosti: uporabnik lahko knjigo postavi na napačno mesto, lahko jo poškoduje, lahko jo ukrade ali pozabi izročiti knjižničarju, da bi zabeležil izposajo.

5.3 IZOBRAŽEVANJE MLADIH UPORABNIKOV ZA UPORABO NŠK-ja

Hriberšek-Balkovec (1997) meni, da se mora izobraževalna dejavnost šolskih in splošnih knjižnic pokrivati. Dobro bi bilo, da bi se učenci in dijaki v šolski knjižnici naučili osnovnega knjižničnega in informacijskega znanja, v splošni knjižnici pa bi to znanje nadgrajevali, saj bi našli knjige za dodatno izobraževanje in prostočasno branje. V Italiji, kjer vloga šolskega knjižničarja ni predvidena, za izobraževanje učencev in dijakov, ki obiskujejo šole s slovenskim učnim jezikom, skrbi NŠK.

Mlade uporabnike, kot že omenjeno, načrtno izobražuje preko projekta Rastem s knjigo, ki ga vodi Javna agencija za knjigo Republike Sloveniji v sodelovanju s splošnimi knjižnicami in šolami bodisi v Sloveniji bodisi v zamejstvu (Avstrija, Madžarska, Italija). To je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture. Z njim se poizkuša osnovnošolce in srednješolce motivirati za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih spodbuditi k obiskovanju splošnih knjižnic. NŠK ta projekt, ki je namenjen učencem prvega razreda nižje srednje šole (srednja šola prve stopnje) in dijakom prvega razreda višje srednje šole (srednja šola druge stopnje), izvaja po italijanskem šolskem sistemu s slovenskim učnim jezikom iz Trsta.

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Standardi za splošne knjižnice med mladino uvrščajo otroke do 15. leta starosti (Standardi za splošne knjižnice, 2005), za našo raziskavo pa smo se odločili, da se osredotočimo na starostno skupino od 14. leta do 15. leta (prvi in drugi razred višje srednje šole), ki so se v š. l. 2017/2018 in 2018/2019 udeležili izobraževanja za uporabo knjižnice in njenih storitev.

Obisk dijakov v spremstvu profesorja se začne na Oddelku za mlade bralce NŠK-ja. Knjižničarka jim najprej predstavi zgodovino Narodnega doma, stavbe, v kateri se knjižnica nahaja in ima velik pomen za zgodovino Slovencev v Trstu. Nato jim predstavi e-vire, ki so uporabni na daljavo. Pove jim, da si z njimi lahko pomagajo pri učenju, pisanju nalog ter raziskav in da omogočajo branje digitalnih in digitaliziranih časopisov ter elektronskih knjig (e-books). Lahko iščejo informacije, članke, biografije, zemljevide, fotografije, video- in audioposnetke, časopise, romane itd. Razloži jim, da se člani NŠK-ja lahko brezplačno včlanijo v knjižnico Srečka Vilharja v Kopru, kar jim omogoči brezplačno uporabo sicer plačljivih e-virov, kot so Biblos, Encyclopedia Britannica, Pressreader, Ebsco Host, Ebsco Host e-book, Find-Info, Ius-Info in Gvin. Knjižničarka jim izroči zgibanke z navodili za njihovo uporabo (Priloge 5, 6 in 7) in s pomočjo predstavitvenega programa Microsoft PowerPoint, ki omogoča predstavitev na diapozitivih, podrobneje obrazloži delovanje le prvih treh, kajti ti so vsebinsko primernejši in uporabnejši za njihovo starostno stopnjo, medtem ko so ostali e-viri s področja zakonodaje in gospodarstva namenjeni strokovni javnosti. Med predstavitvijo tudi skupaj poizkusijo e-vire: poiščejo in si izposodijo e-knjigo na Biblosu, poiščejo članke in razne informacije na Encyclopediji Britannici ter listajo časopise po Pressreaderju. Brezplačno, torej brez članske izkaznice koprške knjižnice, pa je možna uporaba portalov Franček, SSKJ², Smej se, dLib, Kamra in Europeana. Zaradi omejenega časa obiska smo se odločili, da obiskovalcem knjižničarka predstavi uporabo le prvih treh brezplačnih e-virov.

Sledi predstavitev delovanja javno dostopnega računalniškega kataloga COBISS+. Pokaže jim, da lahko iščejo informacijo na različne načine in istočasno v vseh knjižnicah po Sloveniji ali le v določeni knjižnici. Razloži jim pomen besed signatura, lokacija, inventarna številka in delovanje uporabniškega profila »Moj COBISS«. S številko veljavne izkaznice in z geslom, ki ga uporabniki dobijo ob vpisu v knjižnico, imajo dostop do uporabniškega profila »Moj COBISS«, ki omogoča dostop do servisa »Moja knjižnica«, s katerim lahko rezervirajo proste knjige, samostojno podaljšujejo rok izposoje, imajo vpogled v zgodovino izposoje, do

zgodovine iskanj in police z gradivom ter do prilagoditev vmesnika COBISS+. Po predstavitvi COBISS-a pa dijaki sami poiščejo knjigo najprej po spletnem katalogu in nato še na polici. Ko dobijo v dar knjigo, ki je tistega šolskega leta na seznamu projekta Rastem s knjigo, jih knjižničarka pospremi na sedež NŠK-ja, kjer jim predstavi, kako je gradivo postavljeno v prostem pristopu in v skladišču. Pove jim, da lahko v knjižnici prebirajo periodiko, se učijo, pišejo naloge, razloži jim, kako poteka izposoja gradiva, da sta na voljo še dva prenosna računalnika s priključkom na internet in da knjižničarke večkrat na leto pripravijo razstave, kot so npr. razstave mladih slovenskih ustvarjalcev s Tržaškega. Pokaže jim tudi čitalec mikrofilmov, na katerih so preslikane periodične publikacije: Edinost, Prosveta, Rdeči prapor, Primorski dnevnik, Delo in NeDelo.

Predstavitev knjižnice in njenega gradiva je pomembna dejavnost knjižnice in Petaros Kmetec (2006) pravi, da jo je treba pripraviti učencem ali dijakom primerno, kajti tako izvedo, kako je gradivo urejeno ter kako in kje najdejo zanimive knjige, ki so primerne zanje. Meni, da se mora otrokom predstavitev knjižnice prikazati na igriv način in s prebiranjem pravljič, za odrasle pa svetuje pripravo raznih knjižnih ugank in vaj za iskanje po klasičnih oziroma računalniških katalogih, kar se dopolni s praktičnim delom oziroma samostojnim iskanjem knjige na polici. V primeru, da knjiga ni postavljena v prostem pristopu, jo gre knjižničarka iskat v skladišče. Petaros Kmetec navaja primer Mestne knjižnice Piran, kamor povabijo učence na reševanje knjižničnega kviza, ki ga vsako leto organizirata Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo v Ljubljani ter Bralna značka Slovenije. Učenci morajo s pomočjo gradiva v knjižnici in različnih informacijskih virov poiskati odgovore na vprašanja, s čimer se naučijo samostojnega uporabljanja knjižnice. Dijakom, ki bolj ali manj knjižnico že poznajo, povedo, česa mogoče še ne vedo, kot npr. da obstaja možnost medknjižnične izposoje, da lahko s sošolci pripravijo predstavo, predstavijo svoj šolski časopis in ponudijo jim mentorstvo pri izdelavi raziskovalnih nalog. Za študente in odrasle opravljajo le individualno predstavitev knjižnice, npr. ob vpisu ali pri posredovanju gradiva in informacij, tako da jih vključijo v iskanje.

6 RAZISKAVA O POZNAVANJU NŠK-ja, VMESNIKA COBISS+ IN E-VIROV, KI JIH PONUJA KNJIŽNICA

Leta 2013 sta NŠK in Osrednja knjižnica Srečka Vilharja iz Kopra sklenili sporazum o skupni uporabi storitev obeh knjižnic. Člani NŠK-ja se lahko tako brezplačno včlanijo v koprsko knjižnico in v skladu s pravilnikom knjižnice uporabljajo vse njene storitve, kar velja tudi obratno. Neposredno zbiranje in obdelava statističnih podatkov o uporabi e-virov za NŠK sta tako nemogoča. Spomladi 2019 smo se tako v knjižnici odločili z anketno metodo opraviti raziskavo o poznavanju knjižnice, vmesnika COBISS+ in e-virov, ki jih ponuja NŠK.

6.1 METODOLOGIJA RAZISKOVANJA

Anketa je bila namenjena dijakom prvega in drugega razreda višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem, in sicer dijakom Državnega znanstvenega liceja Franceta Prešerna s štirimi smermi (Klasični licej, Znanstveni licej uporabnih znanosti, Znanstveni licej in Jezikovni licej), Humanističnega in družbeno-ekonomskega liceja Antona Martina Slomška z dvema smerema (Humanistični licej in Družbeno-ekonomski licej), Državni tehniški zavod Žiga Zois z dvema smerema (smer Uprava, finance in marketing ter smer Gradnje, okolje in prostor) in Državni izobraževalni zavod Jožef Stefan s štirimi smermi (Elektronska smer, Kemijsko-biotehnološka smer, Mehanska smer in smer Grafika in dizajn). Osredotočili smo se le na prva dva letnika, saj NŠK organizira izobraževanje za uporabo knjižnice v okviru projekta Rastem s knjigo, ki je namenjen prvim letnikom nižje in višje srednje šole. Od februarja do aprila 2019 smo skupno anketirali 281 dijakov, in sicer 146 tistih, ki obiskujejo 1. razred, 135 pa 2. razred višje srednje šole. Od teh smo rešenih dobili 133 anket dijakov prvih in 117 anket dijakov drugih razredov.

Preglednica 1: Število dijakov prvega in drugega razreda višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem v š. l. 2018/2019

šola	število dijakov v 1. razredu	število dijakov v 2. razredu
Državni znanstveni licej Franceta Prešerna	60	57
Humanistični in družbeno-ekonomski licej Anton Martin Slomšek	25	30
Državni tehniški zavod Žiga Zois	26	5
Državni izobraževalni zavod Jožef Stefan	35	43
skupaj	146	135
število rešenih anket	133	117

Anketa (Priloga 1) zajema enaindvajset vprašanj, ki so razdeljeni na tri sklope. Prvi sklop zadeva poznavanje organizacije NŠK-ja, drugi poznavanje vmesnika COBISS+ in tretji poznavanje e-virov. Anketo sestavljajo vprašanja zaprtega tipa, dijaki so tako imeli možnost izbiranja med vnaprej ponujenimi odgovori. Na koncu so lahko podali tudi mnenje o dosedanjem načinu izobraževanja in morebitne predloge za nadaljnje izobraževanje. Pred oblikovanjem vprašanj smo postavili naslednje hipoteze:

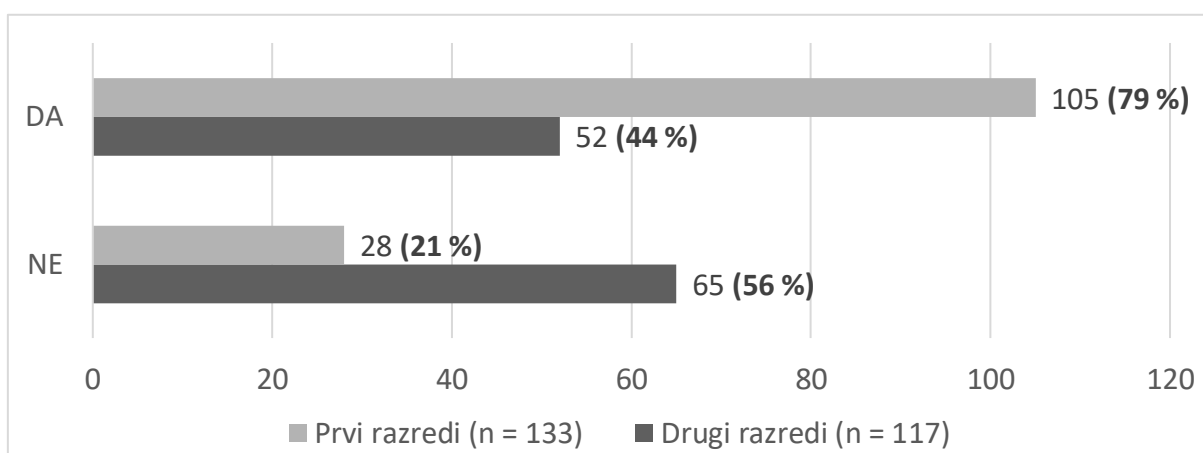
- Hipoteza 1: Manj kot polovica anketirancev (od 13. leta do 15. leta) obiskuje NŠK bodisi v okviru pouka z učiteljem ali s profesorjem bodisi izven pouka.
- Hipoteza 2: Večina anketirancev (od 13. leta do 15. leta) ne pozna vmesnika COBISS+ (bodisi spletni katalog bodisi profil »Moj COBISS« in servis »Moja knjižnica«).
- Hipoteza 3: Večina anketirancev (od 13. leta do 15. leta) ve za obstoj e-virov in da jih lahko uporablja brezplačno.

Rezultati raziskave bodo ovrgli ali potrdili hipoteze, s čimer bomo ugotovili, ali je dosedanja dejavnost knjižnice na področju izobraževanja mladih za njeno uporabo uspešna ali pomanjkljiva.

6.2 ANALIZA REZULTATOV ANKETE

Analiza rezultatov je razdeljena na odgovore, ki so jih dali dijaki prvih letnikov višje srednje šole, in tiste, ki so jih dali dijaki drugih letnikov višje srednje šole. Dijaki prvih razredov so sledili predstavitvi organizacije NŠK-ja, COBISS-a+ in e-virov v š. l. 2018/19¹, dijaki drugih razredov pa lani, ko so obiskovali prvi razred višje srednje šole (š. l. 2017/18).

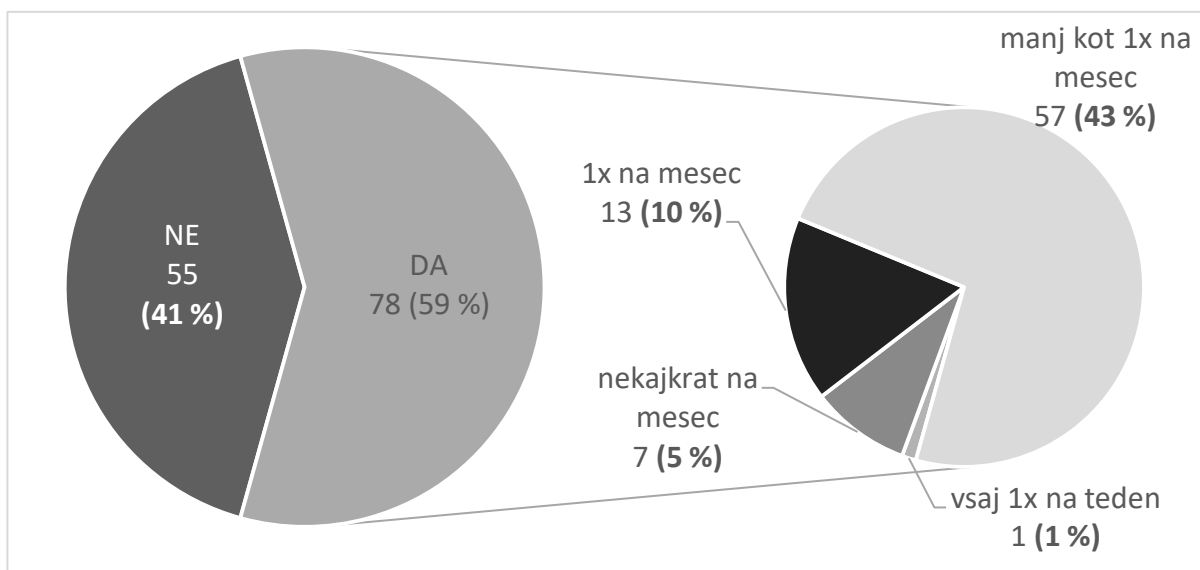
V prvem sklopu so dijaki odgovarjali na vprašanja o poznavanju organizacije NŠK-ja. Slika 1 prikazuje, da je v NŠK včlanjenih 79 % dijakov prvih, 44 % pa dijakov drugih razredov višjih srednjih šol.

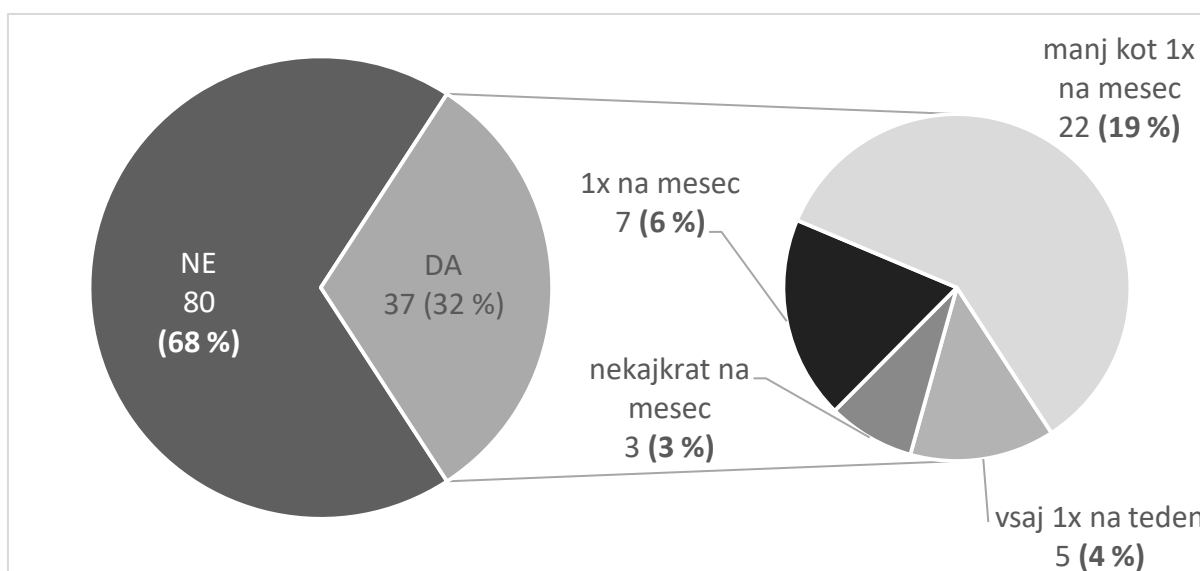
Slika 1: Včlanitev dijakov prvih (n = 133) in drugih razredov (n = 117) v NŠK

Pred obiskom knjižnice v sklopu projekta Rastem s knjigo profesorjem pošljemo vpisnico, da jo naj razdelijo med dijake in jo izpolnjeno vrnejo na dan obiska, tako da jih lahko včlanimo v knjižnico. Zgodi se, da nam vseh izpolnjenih vpisnic ne vrnejo.

¹ Ko so obiskovali prvi razred nižje srednje šole (š. l. 2015/16), nismo še izvajali tovrstnega izobraževanja.

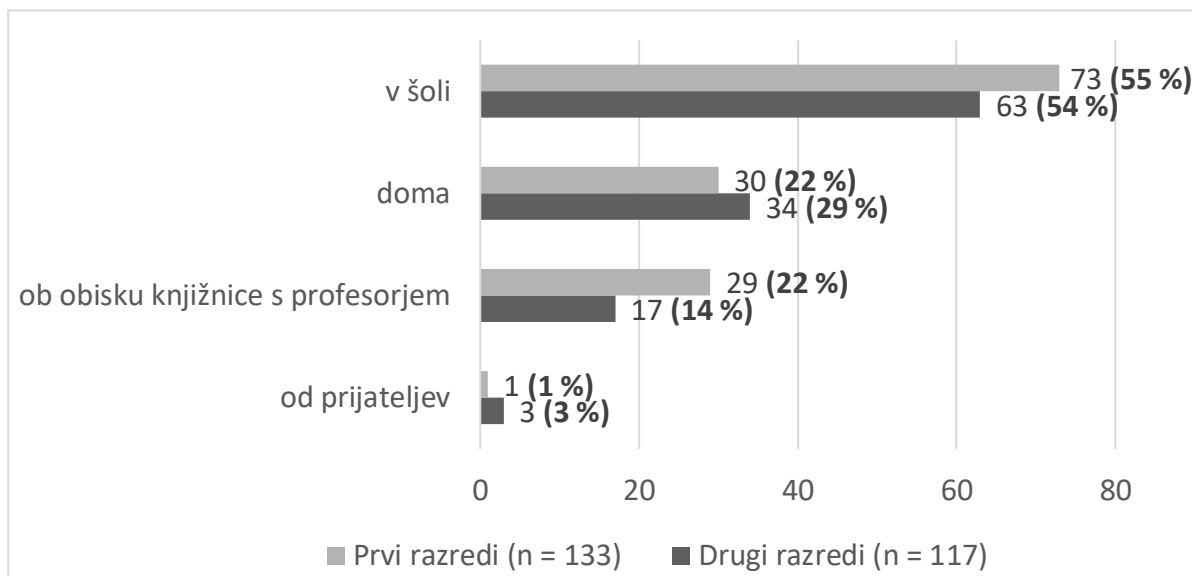
Slika 2: Pogostnost obiskovanja NŠK-ja dijakov prvih razredov (n = 133)

Slika 3: Pogostnost obiskovanja NŠK-ja dijakov drugih razredov (n = 117)

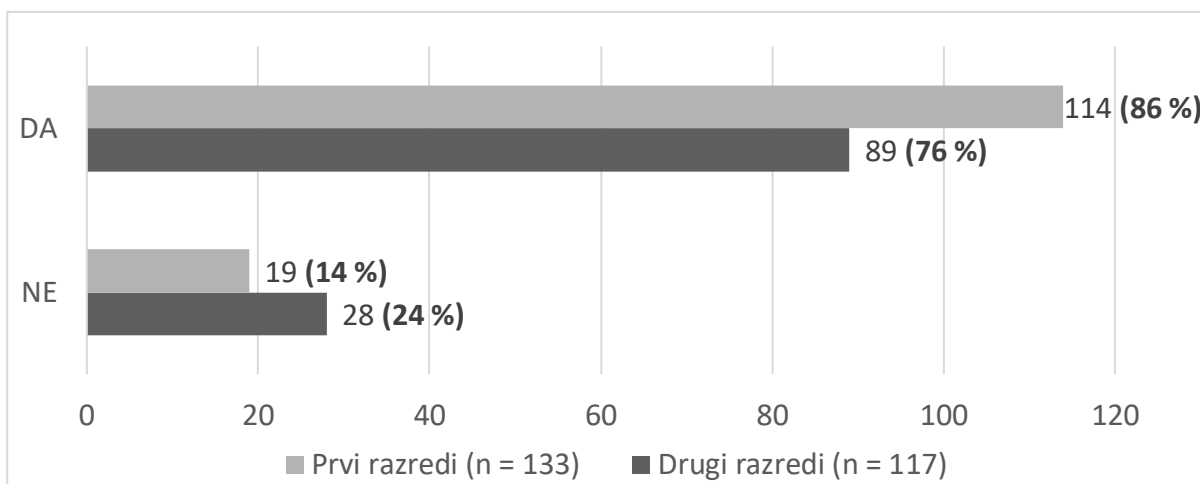
Na vprašanje, ali dijaki obiskujejo knjižnico in kako pogosto (Sliki 2 in 3), jih je v prvih razredih malo manj kot polovica (41 %), v drugih pa večina (68 %) odgovorila, da nič. Tisti, ki knjižnico obiskujejo, so največkrat odgovorili, da to počnejo manj kot enkrat mesečno (prvi razredi 43 %, drugi razredi pa 19 %).

Pri tretjem vprašanju nas je zanimalo, od kod in od koga so izvedeli za obstoj knjižnice. Slika 4 prikazuje, da jih je večina bodisi v prvih (55 %) bodisi v drugih razredih (54 %) za to izvedela v šoli. Podoben odstotek dijakov je za obstoj izvedel doma (22 % v prvih, 29 % v drugih razredih) in ob obisku knjižnice s profesorjem (22 % dijakov v prvih, 14 % v drugih razredih), najmanj pa od prijateljev.

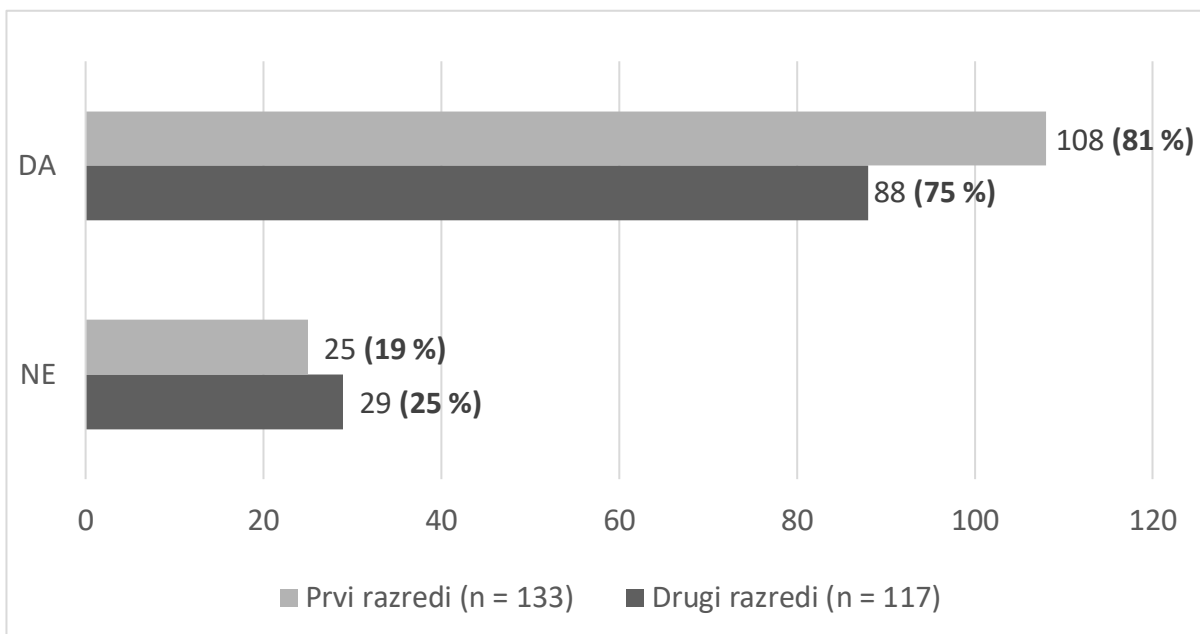

Slika 4: Vir, od katerega so dijaki prvih (n = 133) in drugih razredov (n = 117) izvedeli za obstoj NSK-ja

Na naslednjih slikah so prikazani odgovori na četrto in peto vprašanje. Slika 5 prikazuje, da je pritrdilno na to, da vedo, da je gradivo postavljeno v prostem pristopu in skladišču, odgovorilo 86 % dijakov prvih in 76 % dijakov drugih razredov. Slika 6 prikazuje, da 81 % dijakov prvih in 75 % dijakov drugih razredov ve, da so knjige postavljene po tematikah (UDK-vrstilcih).

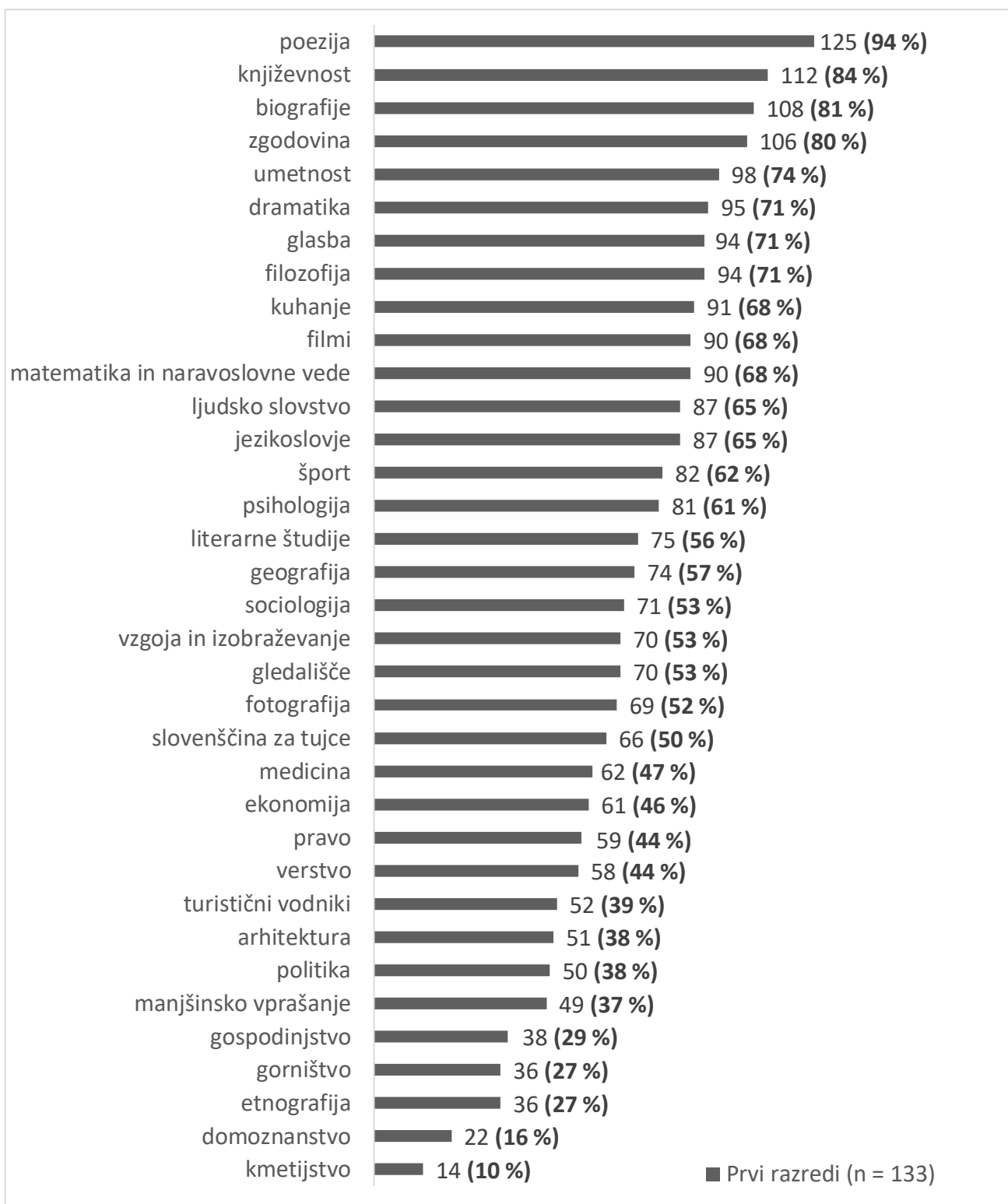

Slika 5: Poznavanje dejstva, da je gradivo postavljeno v prostem pristopu in skladišču

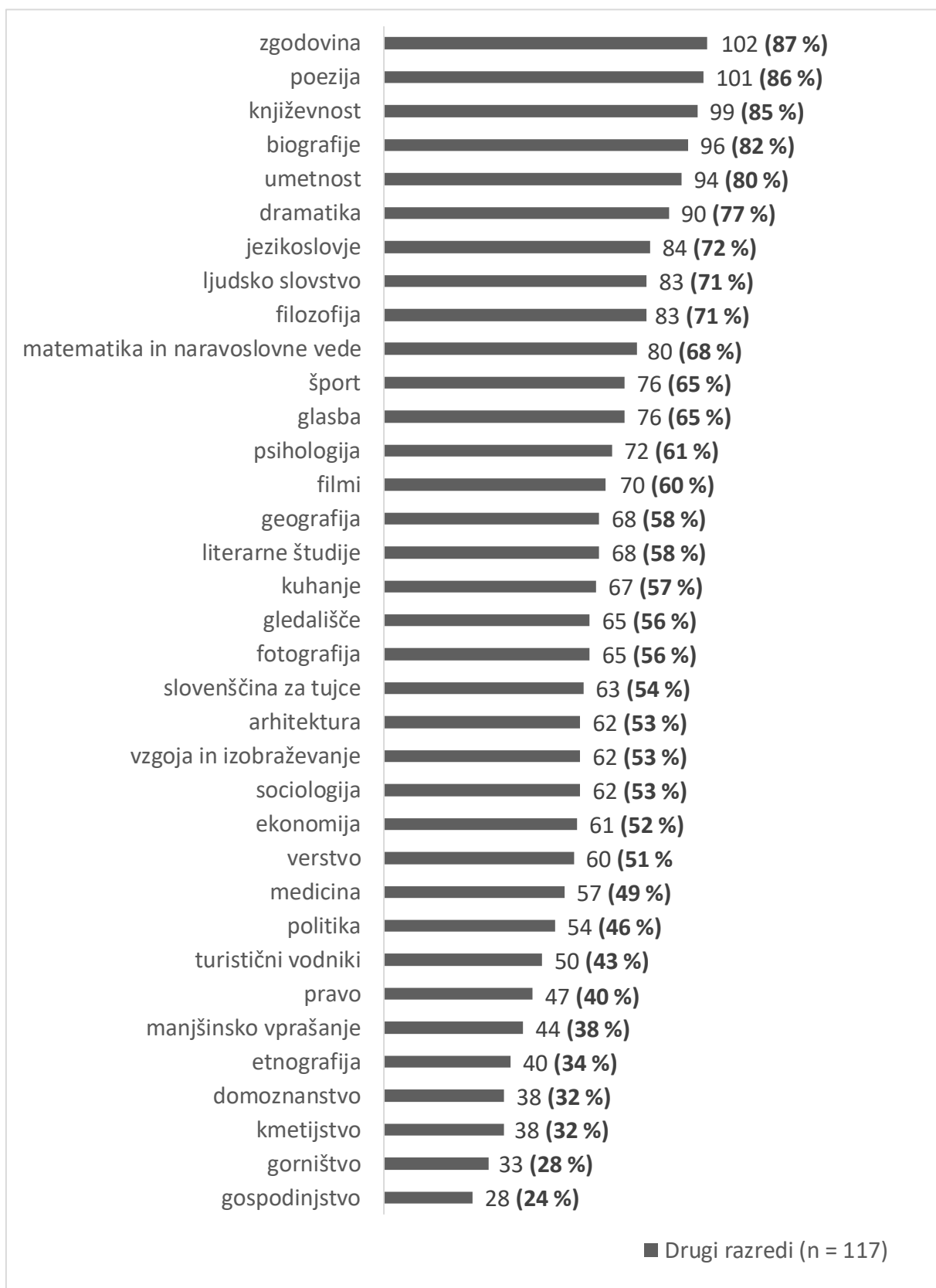

Slika 6: Poznavanje dejstva, da je gradivo v prostem pristopu postavljeno po tematikah

Pri šestem vprašanju so dijaki obkrožali tematike, za katere so mislili, da jih dobijo v NŠK-ju. S Slik 7 in 8 je razvidno, da so bile največkrat izbrane tematike, ki v obliki učnega predmeta obstajajo v šoli.

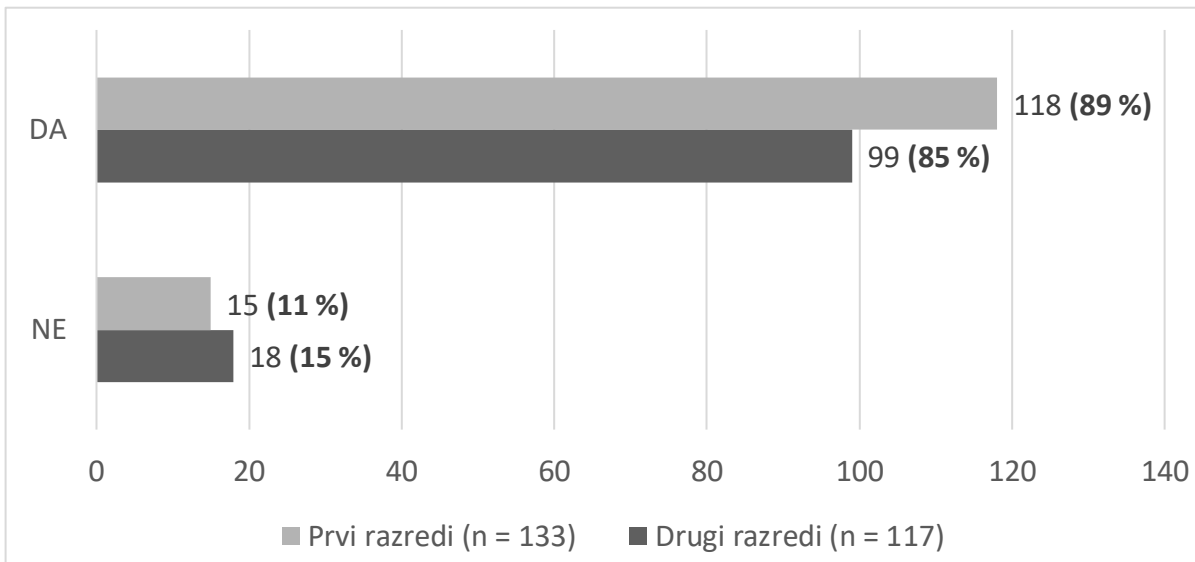

Slika 7: Tematike, za katere dijaki prvih razredov (n = 133) mislijo, da jih dobijo v NŠK-ju

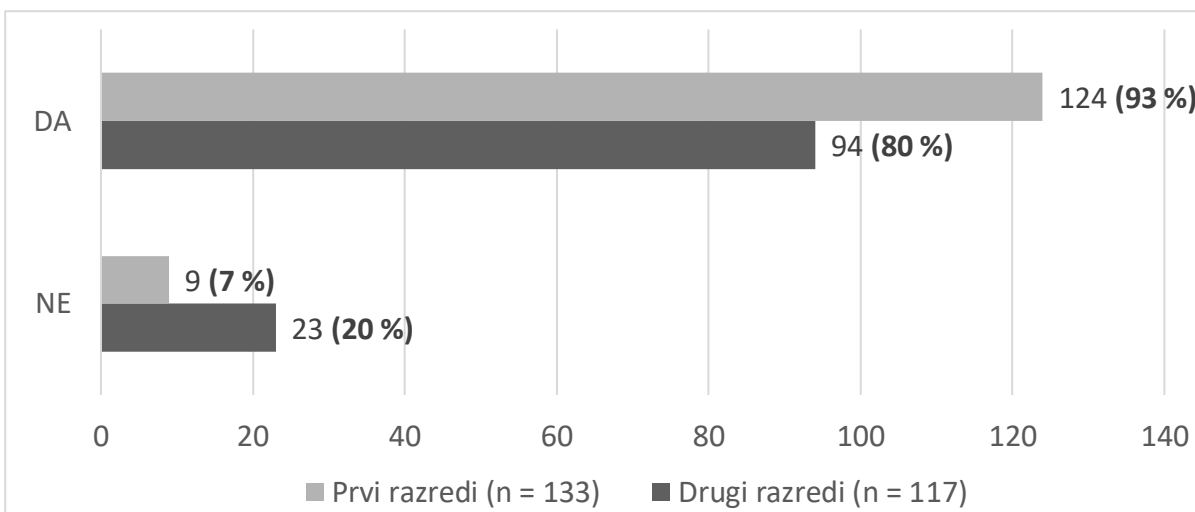

Slika 8: Tematike, za katere dijaki drugih razredov (n = 117) mislijo, da jih dobijo v NŠK-ju

Grafikon odgovorov na sedmo vprašanje (Slika 9) prikazuje, da večina dijakov ve, da rok izposoje knjig je en mesec in se ga lahko podaljša, in sicer to ve 89 % dijakov prvih in 85 % dijakov drugih razredov. V odgovoru na osmo vprašanje (Slika 10) je 93 % dijakov prvih in 80 % dijakov drugih razredov pritrdilno odgovorilo na dejstvo, da vedo, da NŠK razpolaga s čitalnico, v kateri se lahko v miru učijo in pišejo naloge.

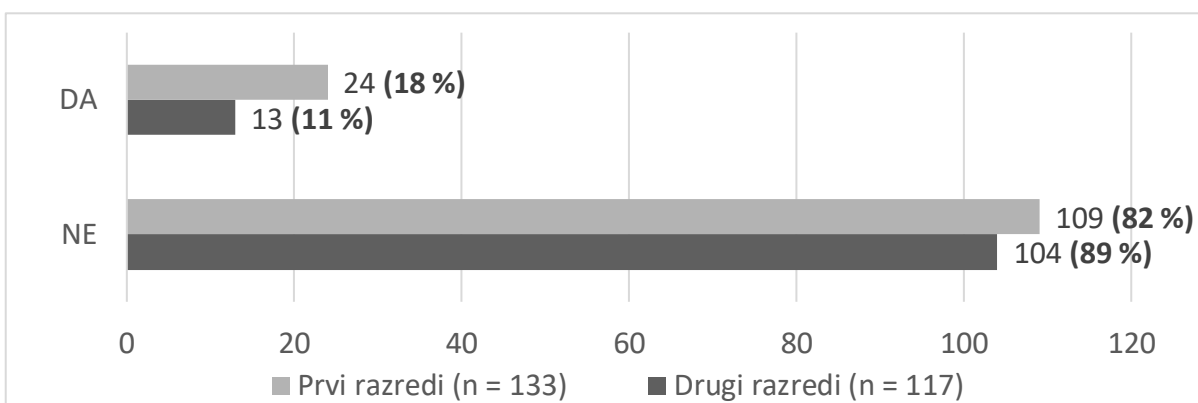

Slika 9: Poznavanje dejstva, da rok izposoje je en mesec in se ga lahko podaljša

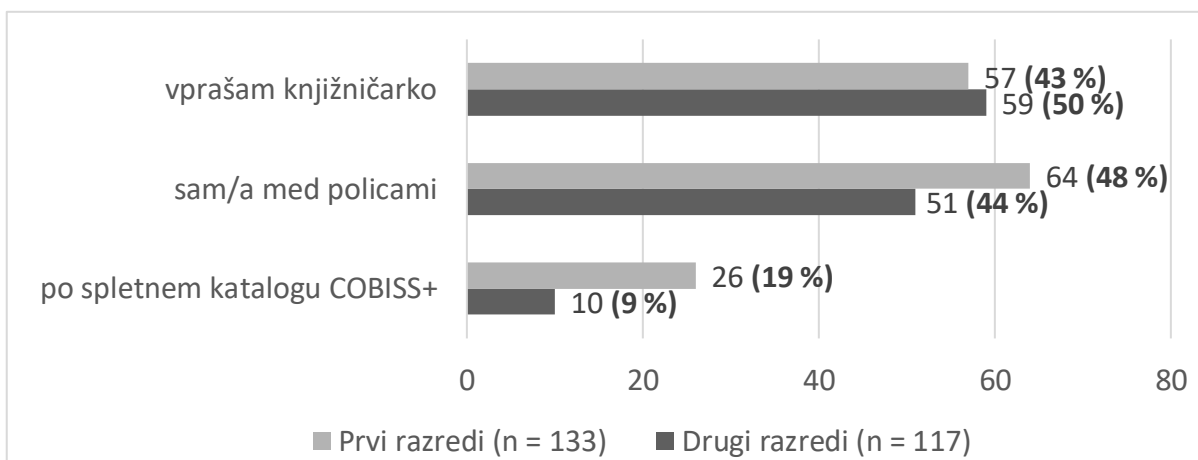
Slika 10: Poznavanje dejstva, da je v NŠK-ju čitalnica, v kateri se lahko učijo in pišejo naloge

Drugi sklop vprašanj je zadeval poznavanje vmesnika COBISS+. Najprej smo dijake vprašali, ali imajo urejen svoj profil »Moj COBISS« (Slika 11), ki omogoča dostop do servisa »Moje knjižnice«, zgodovine iskanj in police z gradivom ter prilagoditev vmesnika COBISS+. Rezultati so pokazali, da večina dijakov profila nima, in sicer je to 82 % dijakov prvih in 89 % dijakov drugih razredov. Možni razlogi za to bi lahko bili nezanimanje ali nepoznavanje, da ta profil sploh obstaja.

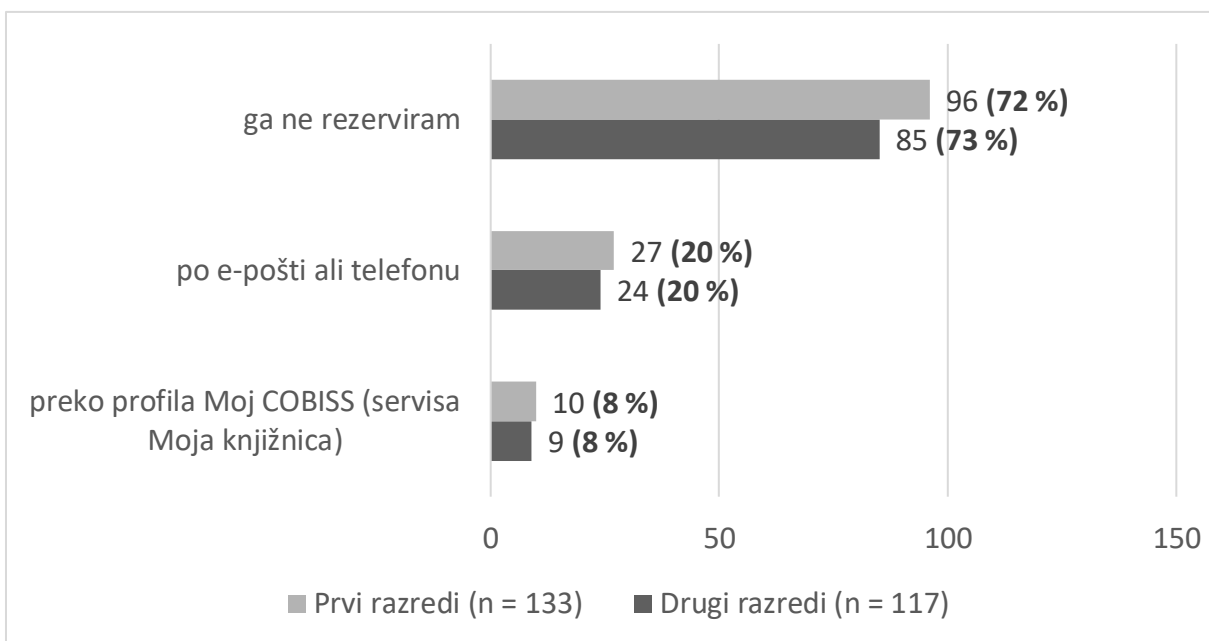
Slika 11: Razpolaganje s profilom »Moj COBISS« (servis »Moja knjižnica«)

Pri naslednjih treh vprašanjih nas je zanimalo, kako dijaki iščejo gradivo, kako in ali ga sploh rezervirajo ter kako in ali podaljšujejo rok izposoje. Slika 12 prikazuje, da dijaki najraje vprašajo za pomoč knjižničarko ali samostojno iščejo knjige med policami, če so te v prostem pristopu, zelo malo pa jih gradivo poišče po spletnem katalogu COBISS+.

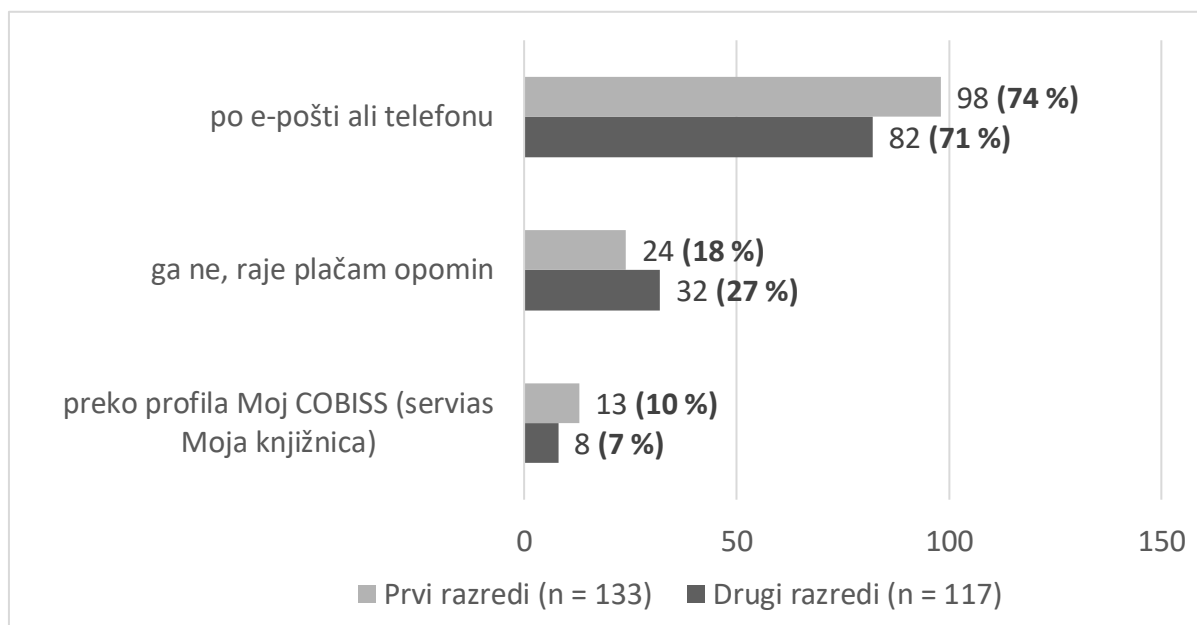
Slika 12: Način iskanja gradiva

S Slike 13 je razvidno, da večina dijakov ne rezervira gradiva na nobenega izmed ponujenih načinov (72 % dijakov prvih in 73 % dijakov drugih razredov). Po e-pošti, telefonu in preko profila »Moj COBISS« jih gradivo rezervira zelo malo. Od vseh dijakov, ki ima profil »Moj COBISS« (24 od 133 v prvih in 13 od 117 v drugih razredih), jih preko tega rezervira 42 % dijakov prvih (10 od 24 dijakov) in 69 % dijakov drugih razredov (9 od 13 dijakov).

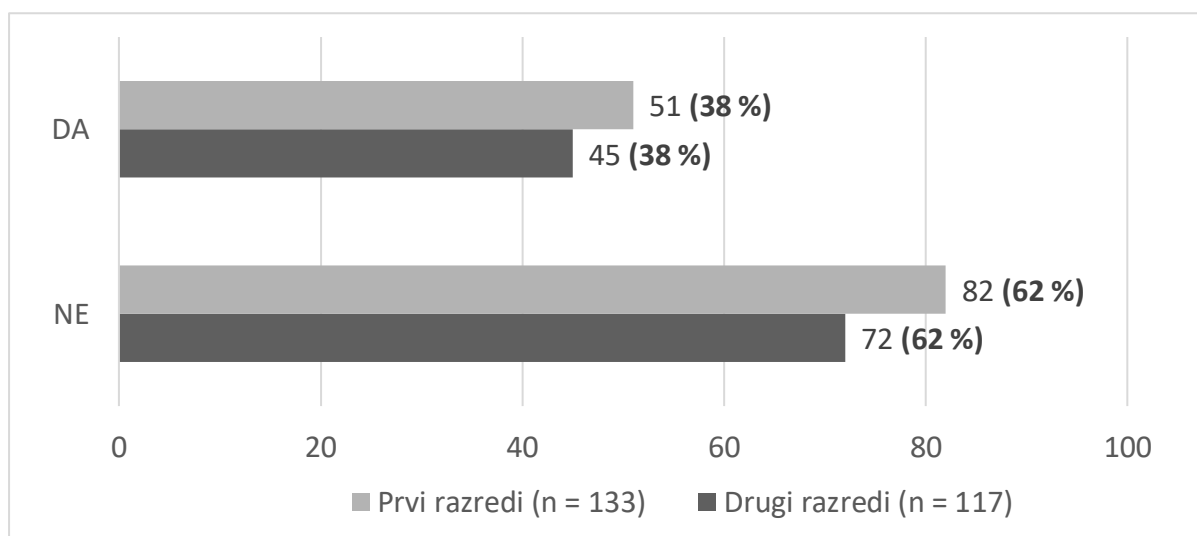
Slika 13: Rezerviranje gradiva

Večina dijakov (74 % dijakov prvih in 71 % dijakov drugih razredov) najraje podaljšuje rok izposoje preko telefona ali e-pošte (Slika 14). 18 % dijakov prvih in 27 % dijakov drugih razredov pa roka sploh ne podaljša in jih torej ne zanima, ali bodo dobili opomin ter zahtevo po plačilu zamudnine. Morda so nekateri dijaki izbrali ta odgovor, ker si gradiva sploh ne izposojajo, saj knjižnice ne obiskujejo ali vanjo niso včlanjeni. Od vseh dijakov, ki ima urejen profil »Moj COBISS« (24 od 133 v prvih razredih in 13 od 117 v drugih razredih), jih preko njega gradivo podaljšuje 54 % dijakov prvih (13 od 24 dijakov) in 62 % dijakov drugih razredov (8 od 13 dijakov).

Slika 14: Podaljševanje roka izposoje gradiva

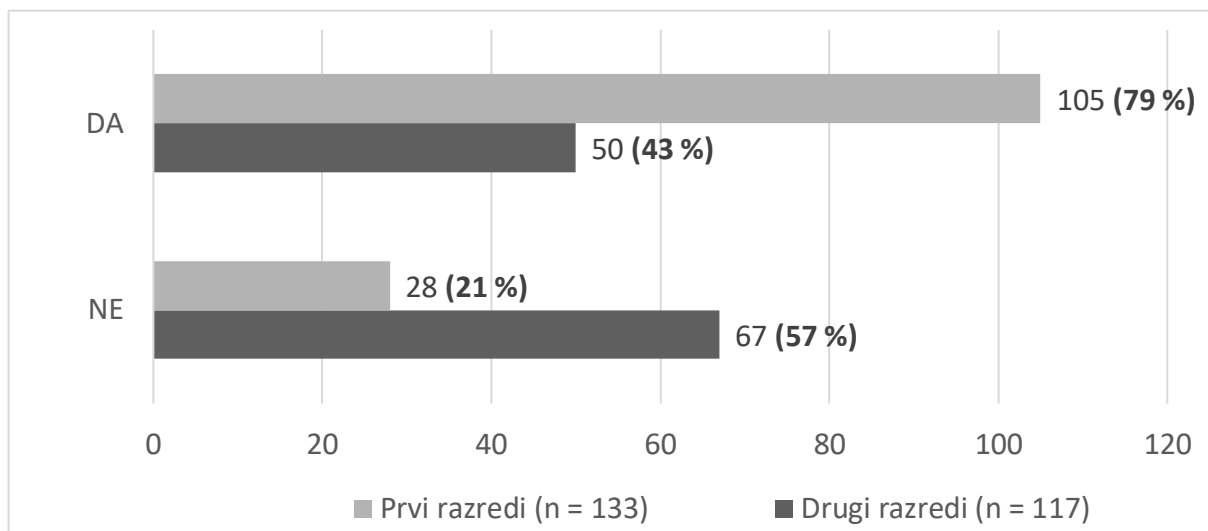
Pri trinajstem vprašanju (Slika 15) nas je zanimalo, ali dijaki vedo, da je signatura podatek, ki pove, kje se nahaja knjiga. Večina (62 % dijakov obeh razredov) jih tega ne ve.

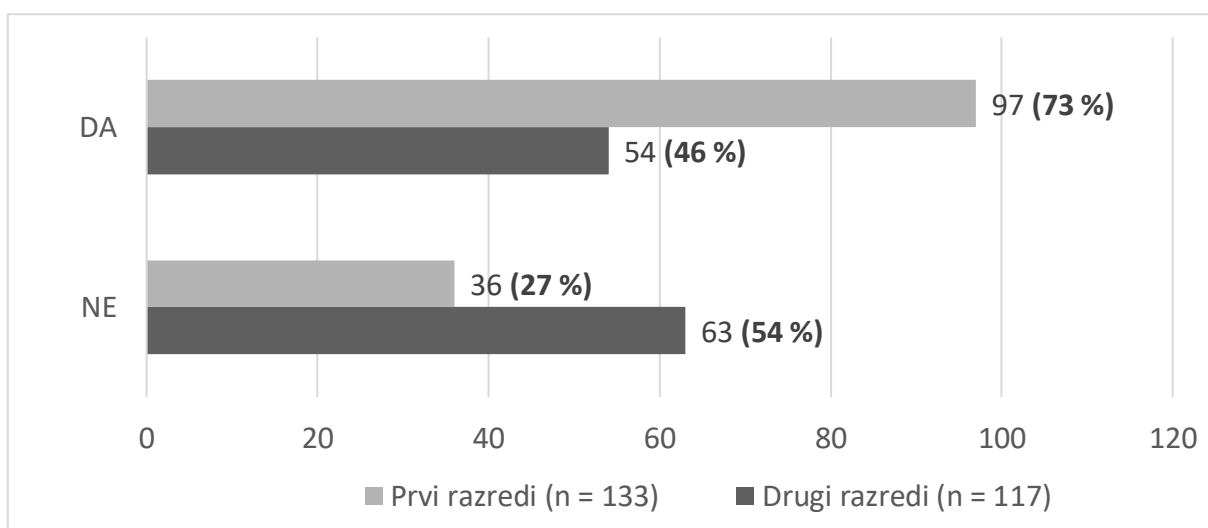
Slika 15: Poznavanje dejstva, da je signatura podatek, ki pove, kje se knjiga nahaja (lokacija)

Tretji sklop vprašanj se je nanašal na poznavanje e-virov, ki jih predstavimo dijakom, ko obiščejo knjižnico v sklopu projekta Rastem s knjigo. Pri štirinajstem vprašanju nas je zanimalo, ali so seznanjeni z dejstvom, da NŠK nudi brezplačni vpis v knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra, na kar je pritrdilno odgovorilo 79 % dijakov prvih in 43 % dijakov drugih razredov (Slika 16). Pri petnajstem vprašanju nas je zanimalo, ali so seznanjeni z dejstvom, da

NŠK nudi brezplačno uporabo plačljivih e-virov. Tu je pritrdilno odgovorilo 73 % dijakov prvih in 46 % dijakov drugih razredov (Slika 17).

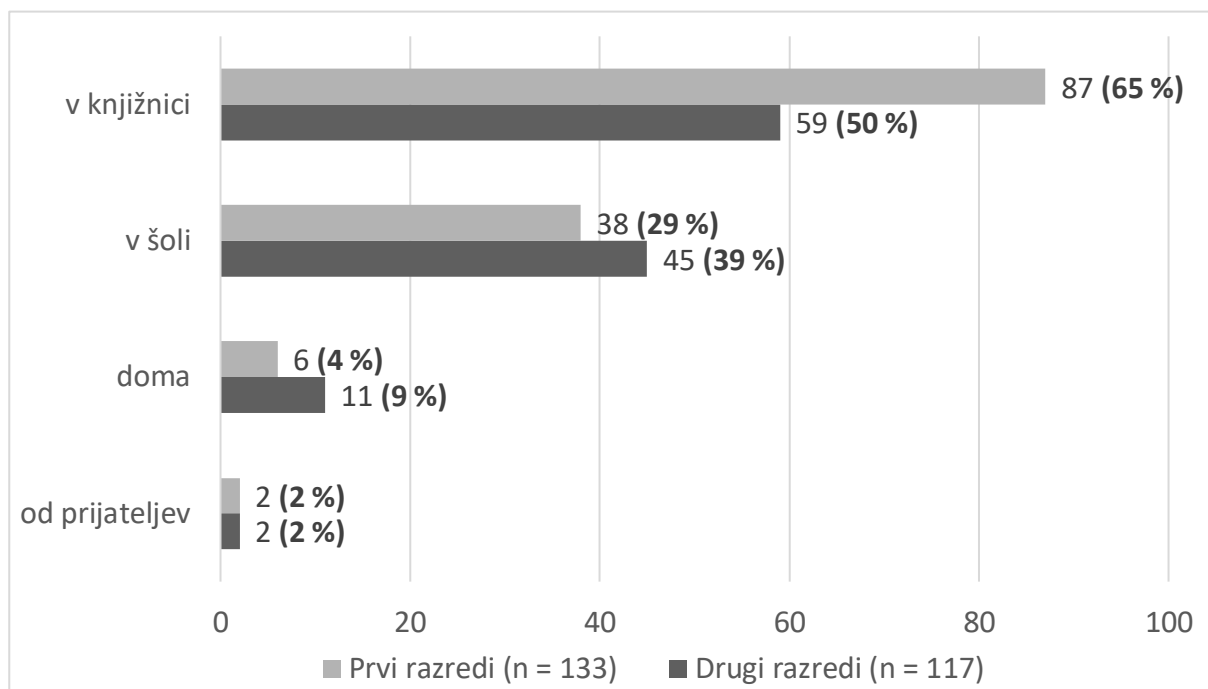

Slika 16: Seznanjenost s tem, da NŠK nudi brezplačen vpis v knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra

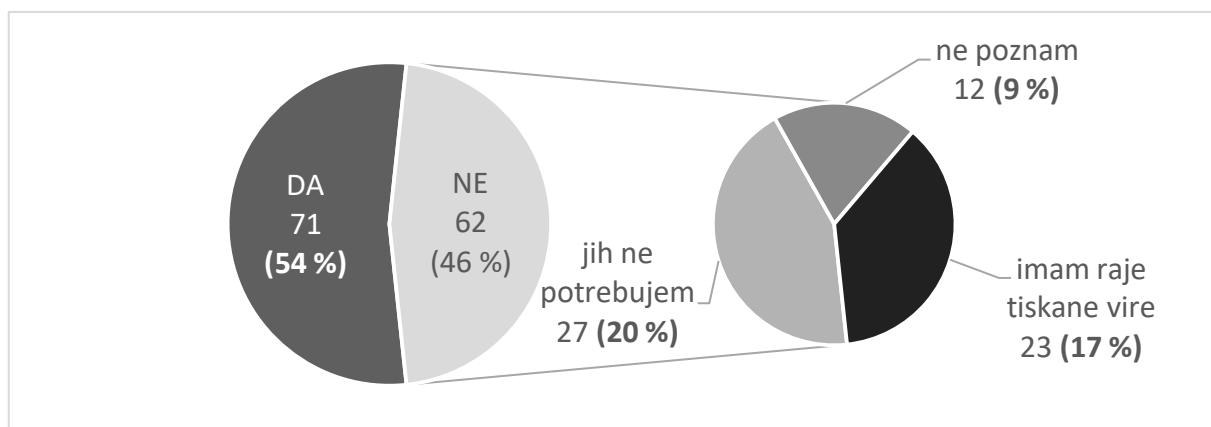
Slika 17: Seznanjenost s tem, da NŠK nudi brezplačno uporabo sicer plačljivih e-virov

Slika 18 prikazuje, kako so dijaki izvedeli za obstoj e-virov. Večina dijakov prvih razredov (65 %) jih je za to izvedela v knjižnici, ko so prišli na obisk s profesorjem, 29 % v šoli in zelo malo doma ali od prijateljev. Glede dijakov drugih razredov jih je polovica za to izvedela v knjižnici, 39 % v šoli in tudi tu se pojavijo nizki odstotki, da so za to izvedeli doma ali od prijateljev.

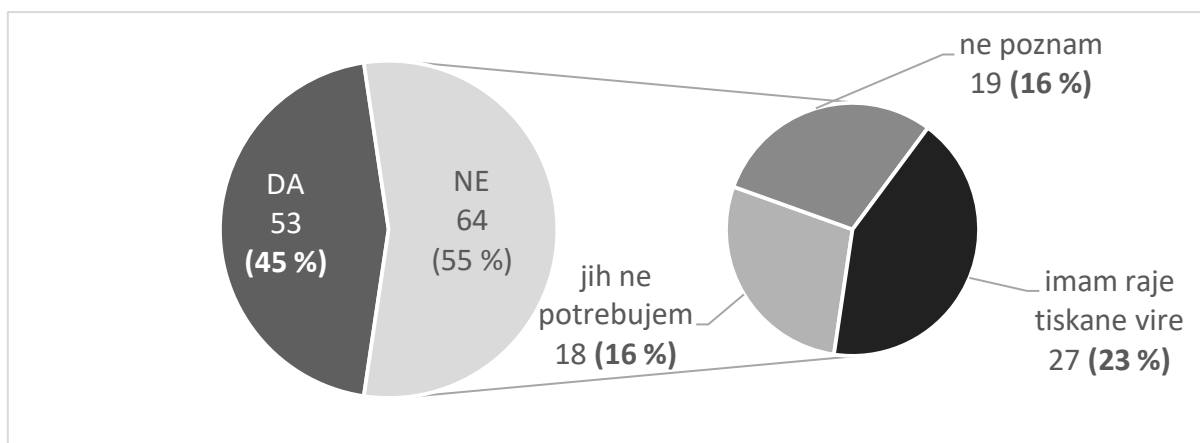

Slika 18: Vir, od katerega so dijaki prvih (n = 133) in drugih razredov (n = 117) izvedeli za obstoj e-virov

V odgovoru na sedemnajsto vprašanje (Sliki 19 in 20) so dijaki povedali, ali uporabljajo e-vire ali ne. Pritrdilno je odgovorilo 54 % dijakov prvih in 45 % dijakov drugih razredov. Kdor je odgovoril, da jih ne uporablja, je kot razlog za to lahko izbral med tem, da jih ali ne potrebuje (20 % dijakov prvih in 16 % dijakov drugih razredov) ali jih ne pozna (9 % dijakov prvih in 16 % dijakov drugih razredov) ali ima raje tiskane vire (17 % dijakov prvih in 23 % dijakov drugih razredov).

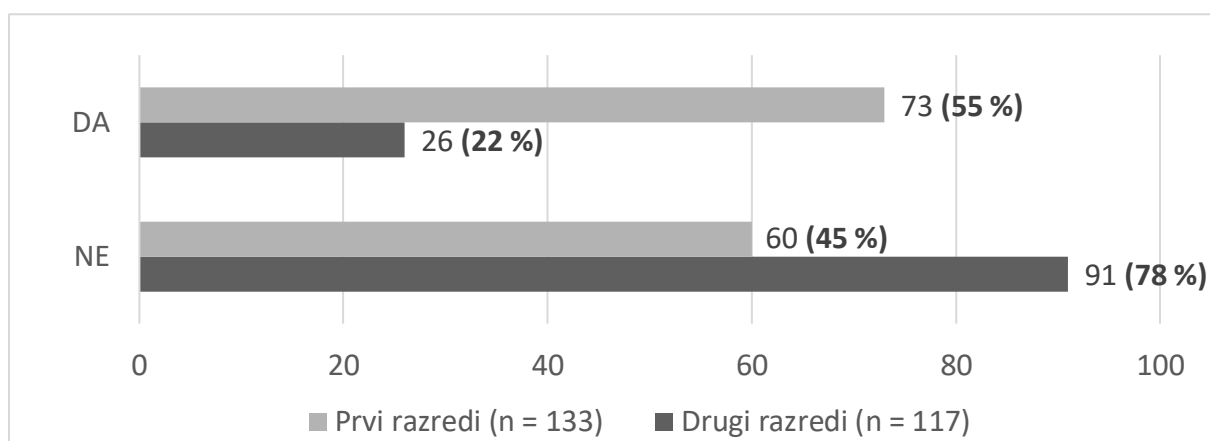

Slika 19: Uporaba e-virov med dijaki prvih razredov (n = 133)

Slika 20: Uporaba e-virov med dijaki drugih razredov (n = 117)

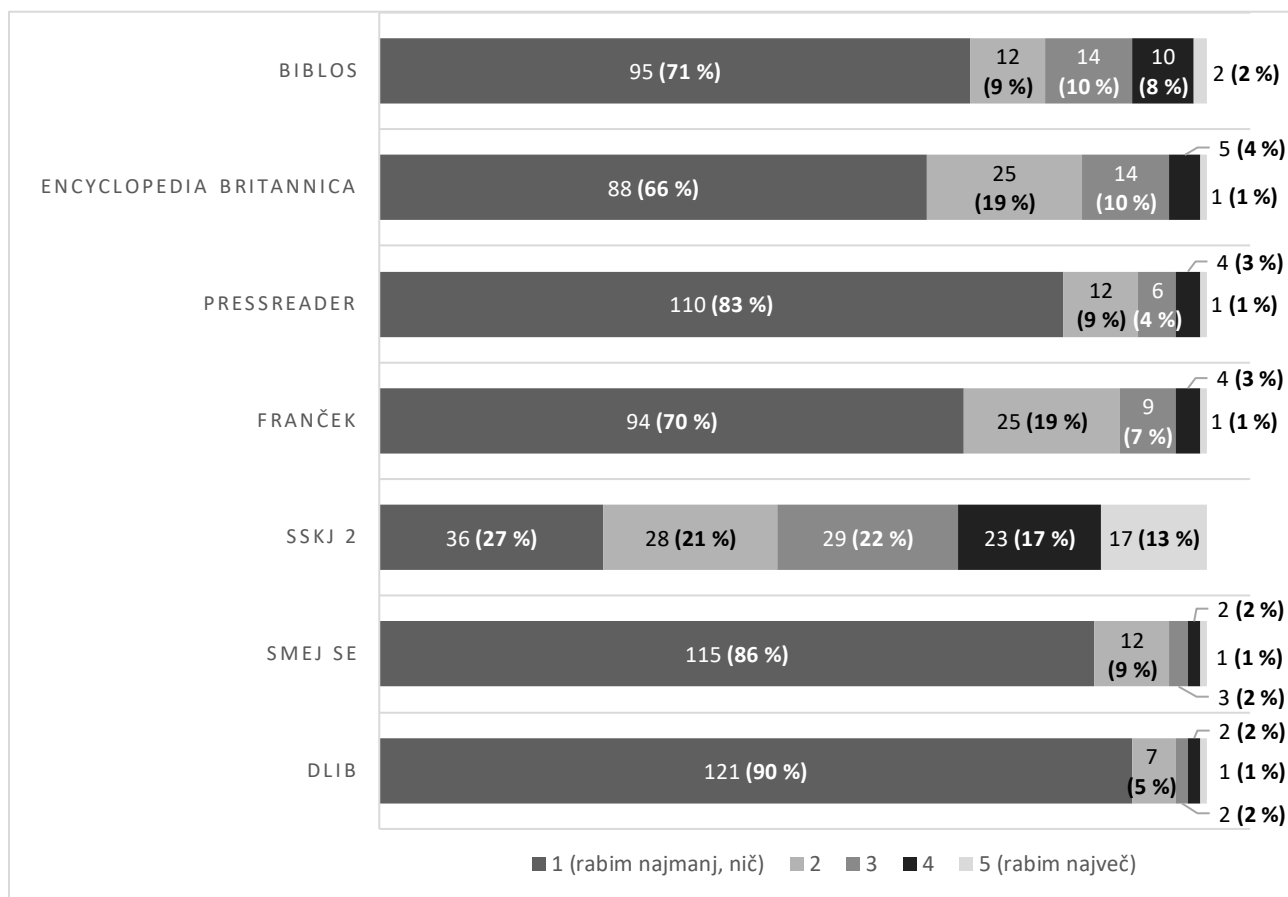
Pri naslednjem vprašanju (Slika 21) so dijaki povedali, ali vedo, do katerih e-virov nudi dostop NŠK. To ve 55 % dijakov prvih in le 22 % dijakov drugih razredov.

Slika 21: Poznavanje seznama, do katerih e-virov nudi dostop NŠK

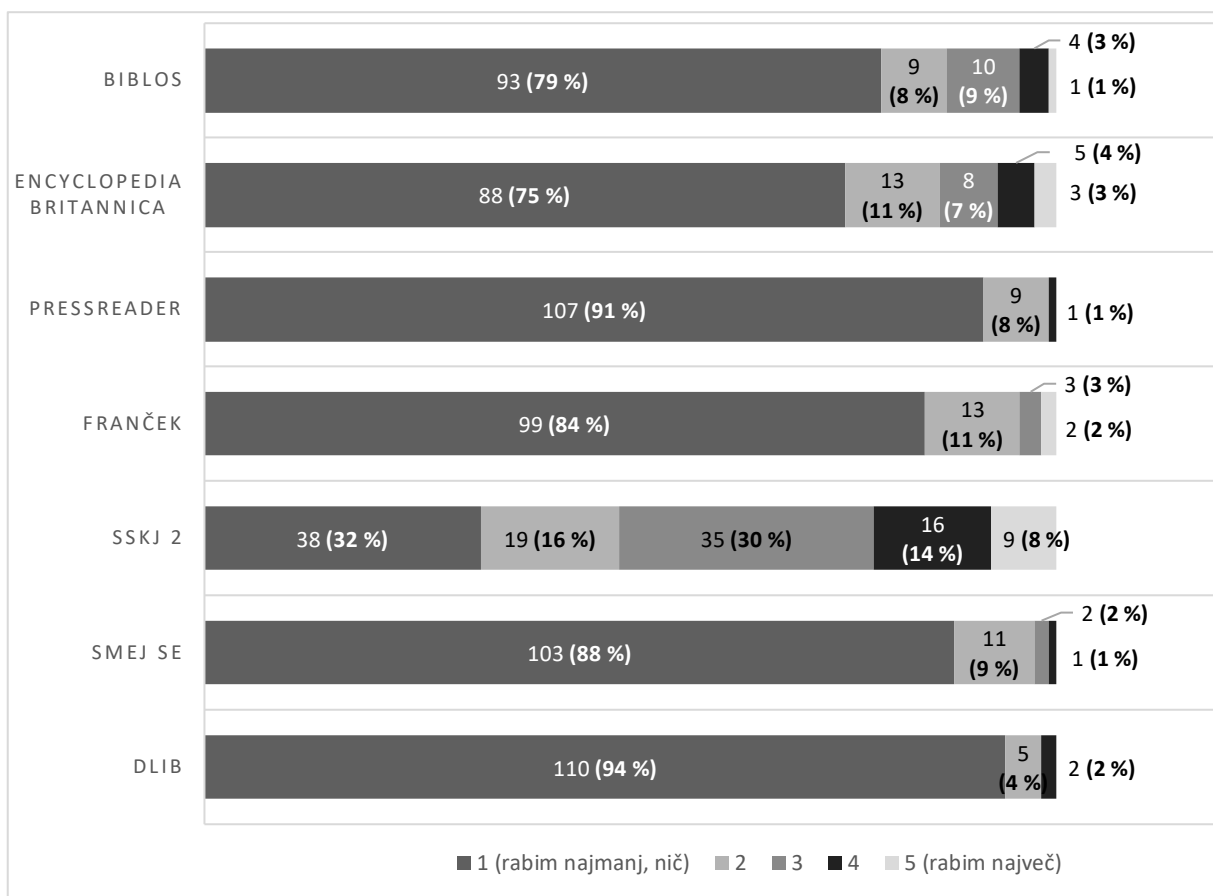
Pri devetnajstem vprašanju nas je zanimalo, kako pogosto dijaki uporabljajo e-vire. Na razpolago so imeli številke od 1 do 5, pri čemer je 1 pomenila, da ga uporabljajo najmanj ali nič, 5 pa največ. Bodisi pri prvih bodisi pri drugih razredih je razvidno, da je SSKJ² najbolj uporabljen e-vir. Dijaki prvih razredov (Slika 22) nekoliko več uporabljajo tudi Biblos in Encyclopedio Britannico. Franček in Smej se sta novejša e-vira in mogoče bo v prihodnje pogotnost njune uporabe narasla. Glede Pressreader-ja menimo, da ga morda več uporabljajo starši dijakov, ki prebirajo dnevnike. DLib je med dijaki prvih razredov uporabljen zelo malo.

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

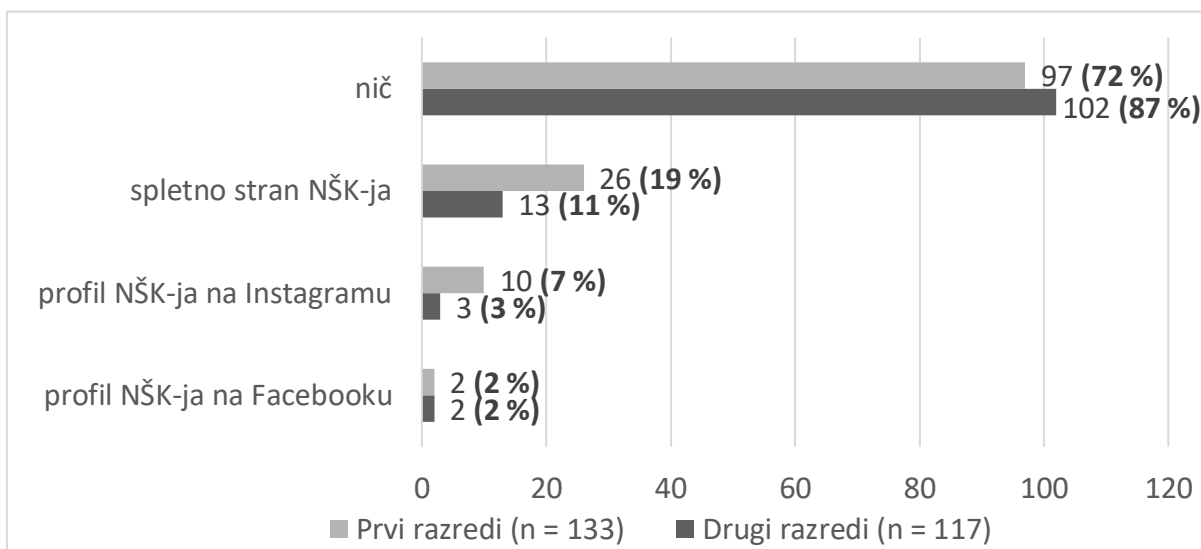
Slika 22: Pogostnost uporabljanja e-virov med dijaki prvih razredov (n = 133)

Tudi dijaki drugih razredov (Slika 23) največ uporabljajo SSKJ², nato Biblos in Encyclopedio Britannico. Sledijo jima Franček in Smej se, vendar zelo malo uporabljajo Pressreader in dLib.

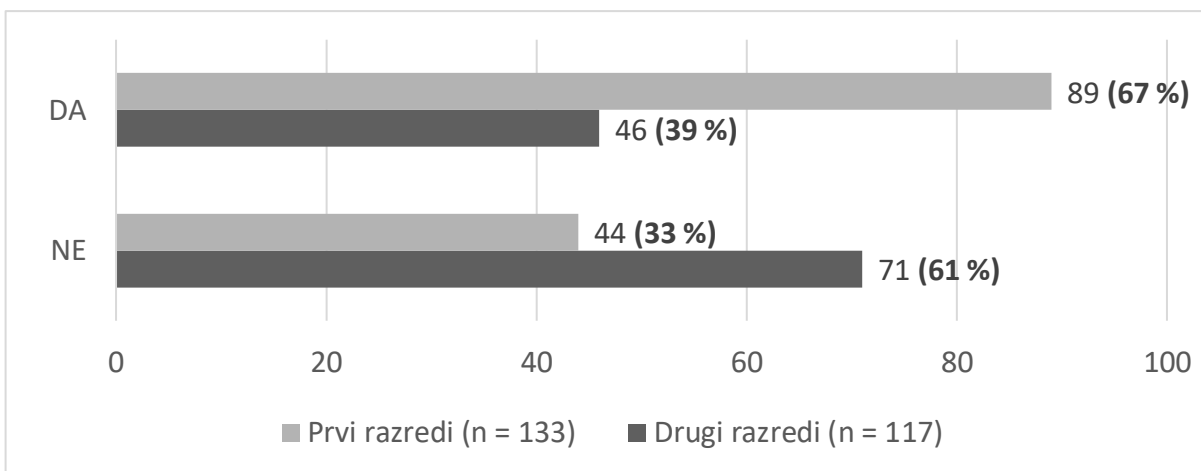
Slika 23: Pogostnost uporabljanja e-virov med dijaki drugih razredov (n = 117)

Slika 24 prikazuje, kaj med tremi možnostmi (spletna stran NŠK-ja, profil NŠK-ja na Instagramu in profil NŠK-ja na Facebooku) dijaki obiskujejo. Večina jih je odgovorila, da nič (72 % dijakov prvih in 87 % dijakov drugih razredov). Razlog, da zelo malo dijakov sledi spletni strani NŠK-ja (19 % dijakov prvih in 11 % dijakov drugih razredov), je morda v tem, da so družbena omrežja vedno pogostejše v uporabi, spletne strani pa redkeje obiskane, morda le za iskanje določenih informacij. Kljub temu opazamo, da zelo malo dijakov sledi tudi profiloma NŠK-ja na Instagramu in Facebooku.

Slika 24: Obiskovanje spletne strani in profilov NŠK-ja na družbenih omrežjih

Pri zadnjem vprašanju (Slika 25) nas je zanimalo, ali dijaki vedo, da se do e-virov dostopa preko povezav na spletni strani NŠK-ja. Pritrdilno je odgovorilo 67 % dijakov prvih in 39 % dijakov drugih razredov.

Slika 25: Poznavanje dejstva, da se do e-virov dostopa preko povezav na spletni strani NŠK-ja

6.3 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI IN PREDLOGI ZA PRIHODNOST

Knjižnica je kraj, kjer oseba katere koli starosti najde svoj prostor. Tu se lahko prepusti domišljiji in s knjigo zaplava v daljne svetove, lahko pa ostane na trdnih tleh in se marsičesa nauči bodisi sama bodisi s pomočjo knjižničarjev. Ena od nalog knjižnice je tudi izobraževanje, da lahko uporabniki dosežejo želene cilje.

Dejavnost NŠK-ja ni omejena le na izposojajo gradiva in dajanje informacij o gradivu ter iz njega. Je osrednji prostor, kjer lahko zamejski Slovenci pridejo v stik s slovensko tiskano besedo in to v samem tržaškem središču. Branje knjig ima velik pomen, saj nam omogoča, da utrjujemo knjižni jezik, bogatimo besedni zaklad in pridobivamo znanje o okolju, ki nas obkroža, o drugih kulturah in zgodovini. Zelo je pomembno, da se oseba s knjigo sreča že v otroških letih, v predšolskem obdobju, da se ji vzbudi zanimanje za branje in da se trajno naveže na knjigo. Že v družini bi moral otrok priti v stik s knjigo. Starši bi mu morali prebirati knjige in ga spodbujati k branju. To poslanstvo pa bi nato morali nadaljevati učitelji in profesorji v šolah, nenazadnje pa knjižničarke in knjižničarji v knjižnicah. Povezanost med knjižnico in šolo je zelo pomembna, kajti to pripomore k razvoju bralne pismenosti. Že v osnovni šoli bi morali učenci in dijaki redno prihajati v knjižnico v spremstvu učitelja ali profesorja in tako spoznati njeno okolje in delovanje ter se seznaniti z iskanjem po računalniškem katalogu COBISS+.

Knjižničarji NŠK-ja se v času odprtosti knjižnice trudijo svojim uporabnikom nameniti čim več časa in si prizadevajo, da bi uporabniki postali sposobni samostojno uporabljati knjižnico. Poleg individualnega izobraževanja ob vpisu pa knjižničarji največ časa posvečajo izobraževanju mladih, ki ga vključujejo v šolske obiske knjižnice. Stremijo k temu, da bi vsi učenci vseh šol postopoma obiskali knjižnico, da bi jo bolje spoznali in postali njeni stalni obiskovalci. Ob organiziranem obisku dijaki spoznajo knjižnico, njeno organizacijo, dejavnost, vmesnik COBISS+ in možnost brezplačne uporabe e-virov.

Z opravljeno raziskavo smo ugotovili, da je dosedanja dejavnost knjižnice na področju izobraževanja mladih za njeno uporabo pomanjkljiva. Potrdili smo prvo hipotezo, in sicer da dijaki premalo obiskujejo knjižnico bodisi samostojno bodisi s profesorjem. Na obisk pridejo le ob povabilu v sklopu projekta Rastem s knjigo, vendar nato le s težavo najdejo čas in zanimanje za dodatne obiske in povabila na dogodke. Za naslednje šolsko leto bomo profesorjem predlagali, da v vzgojno-izobraževalni program vključijo obisk knjižnice, ki bo trajal dlje časa, pri čemer se jih bo podrobno poučilo o delovanju knjižnice, vmesnika COBISS+ in e-virih. Tako bodo morda tudi izven pouka samostojno obiskovali knjižnico. Že dve leti potekajo v knjižnici srečevanja bralnega kluba za najstnike, od leta 2001 štirikrat na leto pa prirejamo razstave mladih ustvarjalcev (od 18. leta do 30. leta starosti).

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Potrdili smo tudi drugo hipotezo. Vmesnik COBISS+ pozna in se ga poslužuje zelo malo dijakov. Nekateri niti ne vedo, kaj je profil Moj COBISS in čemu je namenjen. Ugotovili smo, da je v prihodnje treba spremeniti način izobraževanja za uporabo slednjega.

Tretje hipoteze nismo potrdili v celoti. Delno smo jo ovrgli, kajti dijaki vedo za obstoj e-virov, a nimajo jasne predstave o tem, kaj so, katera so, čemu služijo in kako do njih priti. Tudi način izobraževanja za uporabo e-virov bo torej treba še izboljšati.

Predlagamo, da bi izobraževanje mladih potekalo v obliki delavnic, na katerih bi se najprej seznanili s teorijo in nato samostojno izvajali, kar so se naučili. Če aktivno sodelujejo, se ne dolgočasijo in informacije boljše usvojijo. Ena od možnosti bi lahko bila, da bi knjižničarka obiskala šolo in v šolski računalniški učilnici izpeljala nekaj učnih ur s praktičnimi vajami za uporabo COBISS-a+ in e-virov. Na koncu ankete smo pustili nekaj prostora za mnenja o sedanjem načinu izobraževanja in morebitne predloge za izboljšanje. Veliko dijakov ni podalo pravega odgovora, kajti pisali so o organizaciji knjižnice, gradivu ipd. Precej jih je tudi napisalo, da jim sedANJI način ustreza, a večina jih je bila tudi mnenja, da bi morali bolj pogosto obiskovati knjižnice med poukom ob spremstvu profesorja.

Po opravljeni analizi odgovorov na vprašalnik smo ugotovili, da bi ga lahko še izboljšali. Seveda bi individualni pogovori z anketiranci prinesli jasnejšo sliko, a to bi bilo glede na število anketirancev nemogoče. Za nadaljnje raziskave bi se ponovno odločili za tiskani vprašalnik, predlagli pa bi tudi uporabo drugih tipov vprašanj. Dognali smo namreč, da so odgovori da/ne preveč omejevalni in ne nudijo poglobljenejših informacij; kvantitativni odgovori so preskopi, zato bi bile za boljše poznavanje realnosti dobrodošle tudi kvalitativne informacije. Anketirancem bi ponudili možnost utemeljitve njihovih odgovorov in tako bi lahko odkrili, kaj si uporabniki želijo, kaj mislijo, koliko so razumeli in kaj bi bilo potrebno spremeniti.

Knjižnica pa bi lahko poskrbela za nekatere praktične izboljšave v samem prostoru, saj bi tako postala bolj funkcionalna in uporabnikom prijaznejša. Lahko bi na primer nakupila še nekaj materiala. Ob policah za CD-je bi lahko stal predvajalnik za CD-je s slušalkami. Neposredno ob vhodu bi pa lahko bila obešena oglasna deska za dijake in študente, na katero bi razobešali obvestila in prošnje (npr. ponudba ali povpraševanje po dodatnih inštrukcijah, iskanje knjig za

prodajo, nakup ali zamenjavo). Pri izposojevalnem pultu bi lahko stal terminal z zaslonom na dotik in povezavo na internet: preko spletne strani knjižnice bi se uporabniki povezali na spletni katalog COBISS+, po katerem bi iskali gradivo. Na terminal bi bila naložena tudi virtualna podoba knjižnice, po kateri bi se uporabniki lahko premikali, da bi razumeli, kako je knjižnica organizirana. Služil bi lahko tudi kot posebna informacijska točka za promocijo e-virov, pri čemer bi lahko uporabniki spoznali, kako delujejo. Avdiovizualna naprava bi ob vhodu lahko neprenehoma predvajala dvojezični videoposnetek o organizaciji knjižnice in o njenih storitvah.

Za izobraževanje uporabnikov so pomembna tudi dvojezična tiskana navodila, zloženke in brošure s predstavitvijo knjižnice in njenih storitev, ki jih prejmejo ob organiziranem obisku knjižnice. To gradivo bi lahko v bodoče delili tudi po šolah. Tiskani letaki z zemljevidom knjižnice (Priloge 2, 3 in 4) bi lahko pripomogli k boljši orientaciji uporabnikov. Nabava projektorja s filmskim platnom bi bila namenjena za razna predavanja, predstavitve in izobraževanje uporabnikov. Večina teh predlogov pa zahteva dodaten prostor v knjižnici, česar v NŠK-ju primanjkuje. Na Mladinskem oddelku NŠK-ja je zaboj za vračanje gradiva v času zaprtja knjižnice. To je možno, saj se knjižnica nahaja v prostorih univerze, ki ima daljši urnik odprtja. Vstop v glavni sedež NŠK-ja je možen le s pritiskom na zvonec. Knjižnica se namreč nahaja v prvem nadstropju stavbe, v kateri domujejo še nekatere slovenske organizacije in združenja. Ob koncu obratovalnega časa se glavna vrata stavbe zaklenejo in vanjo vstop ni več možen. Rešitev za vračanje knjig bi lahko bil knjižni »predal«, to je reža v vhodnih vratih z zabojem na notranji strani, kamor bi uporabniki lahko vrnili gradivo kar s ceste.

Kot že povedano, spletna stran knjižnice pomaga pri promociji knjižnice in njenih storitev. Če je enostavna in jasna ter s primernimi informacijami, jo bodo uporabniki obiskali večkrat. Vsaka knjižnica se odloči samostojno, kako in ali ponuditi možnost izobraževanja uporabnikov, a večjezični zavihek »Izobraževanje za uporabo knjižnice« bi jim lahko pomagal pri iskanju informacij. Lahko bi ga dopolnili s podzavihki s predstavitvijo in informacijami o organizaciji knjižnice ter o vsebini knjižničnega fonda, z razlago uporabe informacijskih virov, kataloga COBISS+, s povezavo do izobraževalnih ustanov, programov ali tečajev jezikov. Ta zavihek bi moral biti jasen in pregleden, da se bodo uporabniki vrnili na spletno stran po nove informacije. Novljan (2004) ugotavlja, da je na spletni strani preveč

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

informacij, ki jih uporabniki preberejo le enkrat, kot so zgodovina knjižnice in podatki o knjižnici, premalo pa informacij in virov, zaradi katerih bi se uporabniki na spletno stran vračali večkrat. Zmotno je tudi misliti, da je za današnjo t. i. »Google generacijo«, to je generacijo mladih, rojenih po letu 1993, iskanje po spletu in spletni strani enostavna naloga, saj so pri brskanju in iskanju informacij spretnejši in se hitro naučijo upravljati s tehnološkimi novostmi. Merčun in Žumer (2009) menita, da to ne pomeni, da je ta generacija resnično informacijsko pismena: mladi so namreč vajeni hitrega iskanja informacij, a ne znajo oceniti, ali je pridobljena informacija točna, zanesljiva ter relevantna, torej niso zmožni kritičnega mišljenja. Napotke, kako priti do pravih informacij, pa bi tako dobili v knjižnici oziroma na njeni spletni strani.

7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Ambrožič, M. (2003). Izobraževanje knjižničarjev in uporabnikov knjižnic: stanje in perspektive. V M. Ambrožič in I. Sešek (ur.), *Vizija razvoja knjižničarstva v Sloveniji* (str. 127–160). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Bogatec, N. (2017). *Poročilo o bralnih navadah in obiskovanju knjižnic*. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut.
- Bon, M. (2000). Dijaki Gimnazije Poljane – uporabniki šolske knjižnice. *Knjižnica*, 44(3), 149–167.
- Budal, G. (1975). *Knjižničarstvo pri Slovencih v Italiji*. Trst: Narodna in študijska knjižnica.
- Etični kodeks slovenskih knjižničarjev. (1998). V *Statut, pravilniki in poslovniki Zveze bibliotekarskih društev Slovenije* (str. 67–69). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Filo, B. (1993). Informacijska pismenost. V B. Rajh (ur.), *Zbornik ob devetdesetletnici Univerzitetne knjižnice Maribor (1903–1993) in stoletnici rojstva Janka Glazerja (1893–1975)* (str. 23–37). Maribor: Univerzitetna knjižnica Maribor.
- Hriberšek-Balkovec, E. (1997). Mladinski knjižničar – da! *Knjižnica*, 41(2/3), 185–191.
- Legge regionale 25 settembre 2015, n. 23. Norme regionali in materia di beni culturali.* (2015). Bollettino ufficiale della Regione autonoma Friuli Venezia Giulia, I supplemento ordinario n. 36 del 30 settembre 2015 al BUR n. 39 del 30 settembre 2015. Pridobljeno 12. 10. 2018 s spletne strani: <http://lexview-int.regione.fvg.it/FontiNormative/xml/xmlLex.aspx?anno=2015&legge=23&lista=0&fx=lex>
- Majovski, K. (1990). *La biblioteca e la sua utenza: il caso della Narodna in študijska knjižnica – Biblioteca nazionale slovena e degli studi* (Zaključna naloga tečaja). Trieste.
- Majovski, K. (2000). Slovenske javne knjižnice na Tržaškem = Le biblioteche pubbliche slovene nel territorio di Trieste. V *(Lettura): libri per tutti i gusti e tutte le opinioni*, (str. 43–48). Trst: Občina, Assessorato alla cultura.
- Majovski, K. (2004). *Narodna in študijska knjižnica v Trstu – Biblioteca nazionale slovena e degli studi di Trieste (1946–1960)*. V P. A. Toninelli, B. Cuderi, A. Dugulin, G. Mellinato, A. Vinci (ur.), *Trieste anni Cinquanta. La città reale* (str. 284–289). Trieste: Comune.
- Majovski, K. (2007). Narodna in študijska knjižnica 1947–2007. *Jadranski koledar ...*, 146–157.

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Merčun, T. in Žumer, M. (2009). Smo konkurenti Googlu? Smo konkurenčni Googlu? V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižničarji in knjižnice* (str. 143–154). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Narodna in študijska knjižnica v Trstu 1947–1967. (1967). Trst: Narodna in študijska knjižnica.

Novljan, S. (1992). Knjižnica je več kot učbenik. *Knjižnica*, 36(1), 7–17.

Novljan, S. (1998). Knjižnična vzgoja mora postati sestavni del informacijske pismenosti. *Vzgoja in izobraževanje*, 29(2), 16–20.

Novljan, S. (2004). Izobraževalna moč splošnih knjižnic. *Knjižnica*, 48(3), 107–124.

Petaros Kmetec, K. (2006). Izobraževanje uporabnikov za samostojno uporabo knjižnice, njenega gradiva in informacijskih virov: od organiziranih ogledov do informacijskega opismenjevanja. V K. Kodarin (ur.), *V zavetju: 50 let Mestne knjižnice Piran* (str. 49–52). Piran: Mestna knjižnica Piran.

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003). Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12. Pridobljeno 5. 9. 2018 s spletne strani:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5163>

Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice. (2002). Ljubljana: NUK.

Standardi za splošne knjižnice: (za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015). (2005).

Ljubljana: Ministrstvo za kulturo RS, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

Pridobljeno 10. 4. 2019 s spletne strani:

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_spl_k_sprejeti.pdf

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028). (2018).

Ljubljana: Ministrstvo za kulturo RS, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

Pridobljeno 10. 4. 2019 s spletne strani:

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf

UNESCO: manifest o splošnih knjižnicah: 1994. (1995). *Knjižničarske novice*, 5(3), 1–3.

Uredba o osnovnih storitvah knjižnic. (2003). *Uradni list RS*, št. 29/2003. Pridobljeno 5. 9.

2018 s spletne strani: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED2851>

Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo.*

Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 92/2015. Pridobljeno 5.

9. 2018 s spletne strani: [https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2001-](https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2001-01-4446?sop=2001-01-4446)

[01-4446?sop=2001-01-4446](https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2001-01-4446?sop=2001-01-4446)

Žaucer, M. (1996). Ali se knjižničarji dovolj potrudimo za svoje uporabnike? *Knjižnica*,

40(3–4), 17–25

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Priloga 1: Vprašalnik o poznavanju knjižnice, vmesnika COBISS+ in e-virov

VPRAŠALNIK O POZNAVANJU KNJIŽNICE, COBISS-a+ IN ELEKTRONSKIH VIROV

RAZRED IN ŠOLA: _____

DATUM: _____

POZNAVANJE ORGANIZACIJE NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE (NŠK)

1. V NŠK sem **včlanjen/a**. DA NE
2. **Obiskujem NŠK.** NE DA: A) vsaj enkrat na teden; C) enkrat na mesec;
B) nekajkrat na mesec; Č) manj kot enkrat na mesec.
3. Za obstoj knjižnice sem **izvedel/a:** A) v šoli; C) od prijateljev;
B) doma; Č) ob obisku knjižnice s profesorjem.
4. Vem, da je v knjižnici gradivo postavljeno bodisi v **prostem pristopu** bodisi v **skladišču**.
DA NE
5. Vem, da so knjige, ki so v prostem pristopu, **postavljene po tematikah** (npr.: 821.slv-3 slov. književnost).
DA NE
6. Obkroži tiste **tematike**, za katere misliš, da jih dobiš v NŠK-ju:
filozofija; psihologija; verstvo; sociologija; politika; ekonomija; pravo; vzgoja in izobraževanje; manjšinsko vprašanje; etnografija; ljudsko slovstvo; matematika in naravoslovne vede; medicina; kmetijstvo; gospodinjstvo; kuhanje; arhitektura; umetnost; fotografija; glasba; filmi; gledališče; šport; gornišstvo; slovenščina za tujce; jezikoslovje; literarne študije; književnost; poezija; dramatika; geografija; turistični vodniki; domoznanstvo; zgodovina; biografije.
7. Vem, da rok izposoje je **en mesec** in da ga lahko **podaljšam**. DA NE
8. Vem, da je v NŠK-ju **čitalnica**, v kateri se lahko ali učim ali pišem naloge. DA NE

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

POZNAVANJE VMESNIKA COBISS+

9. Imam svoj **profil »Moj COBISS«** (servis »Moja knjižnica«). DA NE
10. Gradivo **iščem**: A) po spletnem katalogu COBISS+;
B) vprašam knjižničarko;
C) sam/a, med policami (knjige v prostem pristopu).
11. Gradivo **rezerviram**: A) preko profila »Moj COBISS« (servis »Moja knjižnica«);
B) po e-pošti ali telefonu;
C) ga ne rezerviram.
12. Rok izposoje gradiva **podaljšujem**: A) preko profila »Moj COBISS« (servis »Moja knjižnica«);
B) po e-pošti ali telefonu;
C) ga ne, raje plačam opomin.
13. Vem, da je **signatura** podatek, ki mi pove, kje se knjiga nahaja (**lokacija**). DA NE

POZNAVANJE ELEKTRONSKIH VIROV (e-viri: podatkovna zbirka, e-knjiga, e-časopis, spletna stran)

14. Sem seznanjen/a s tem, da NŠK nudi **brezplačen vpis v knjižnico Srečka Vilharja iz Kopra**. DA NE
15. Sem seznanjen/a s tem, da NŠK nudi **brezplačno uporabo plačljivih e-virov**. DA NE
16. Za obstoj e-virov sem **izvedel/a**: A) v knjižnici;. C) v šoli;
B) doma; Č) od prijateljev.
17. **Uporabljam** e-vire. DA NE, ker: A) jih ne potrebujem; B) ne poznam; C) imam raje tiskane vire.
18. Vem, do katerih **e-virov** nudi dostop NŠK. DA NE

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

19. **Kako pogosto uporabljam e-vire (1 je najmanj/nič; 5 je največ)?:**

Biblos	1	2	3	4	5
Encyclopedia Britannica	1	2	3	4	5
Pressreader	1	2	3	4	5
Franček	1	2	3	4	5
SSKJ ²	1	2	3	4	5
Smej se	1	2	3	4	5
dLib	1	2	3	4	5

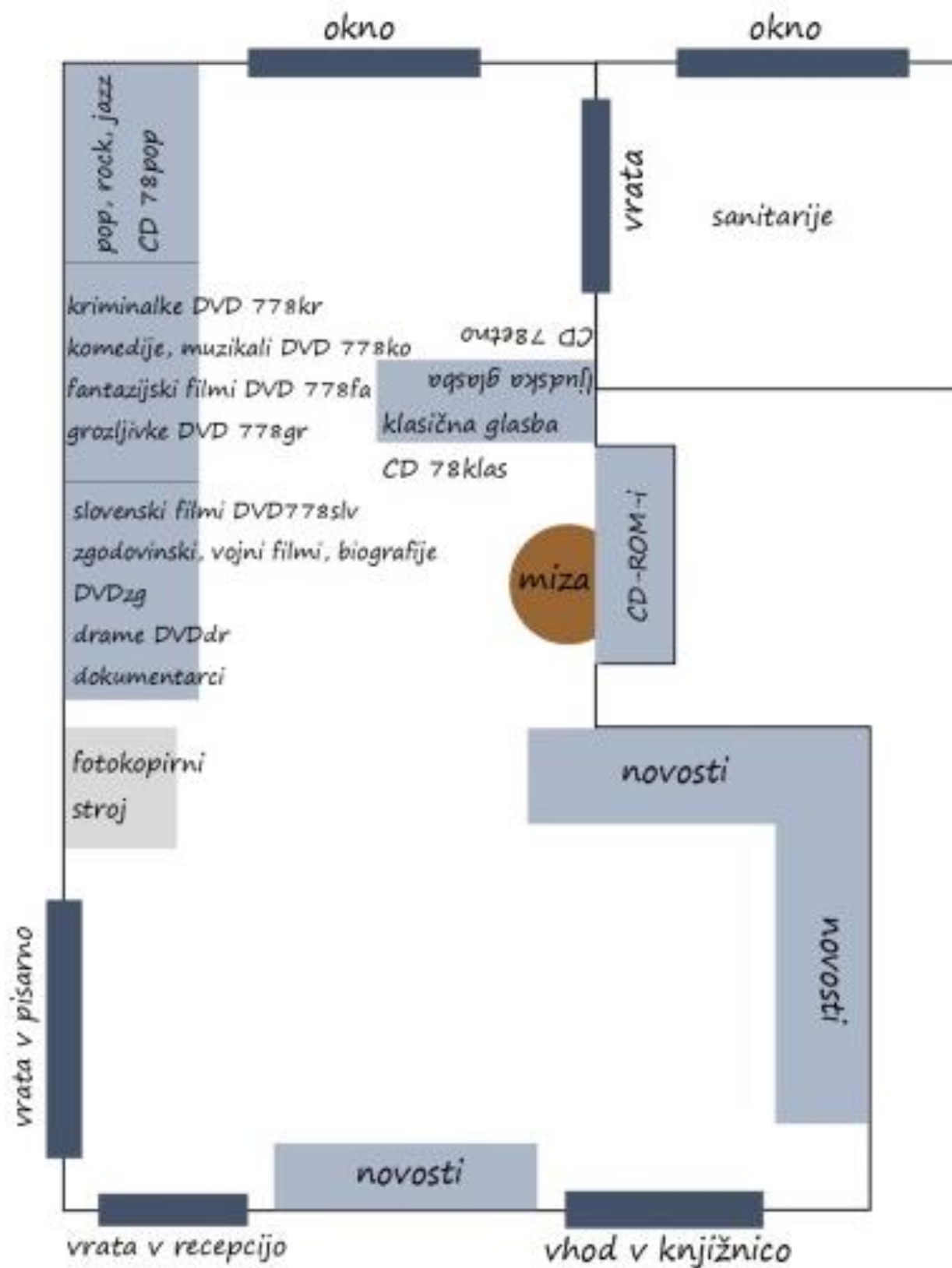
20. **Obiskujem:** *A) spletno stran NŠK-ja;* *C) profil NŠK-ja na Instagramu;*

B) profil NŠK-ja na Facebook-u; *Č) nič.*

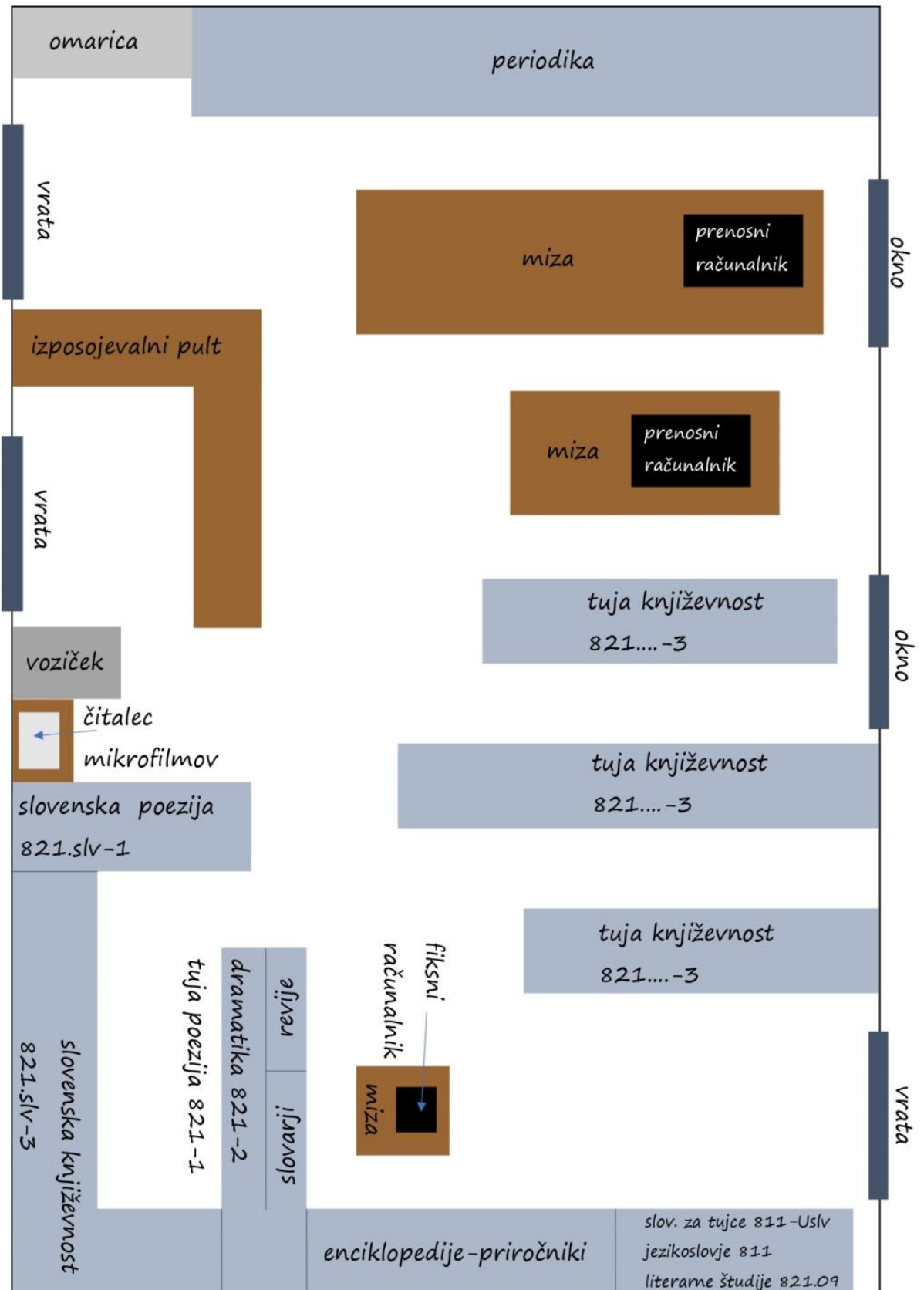
21. Vem, da do e-virov **dostopam** preko povezav na spletni strani NŠK-ja. *DA NE*

PREDLOGI ZA IZOBRAŽEVANJE MLADIH ZA UPORABO KNJIŽNICE (sem zadovoljen/a s sedanjim načinom izobraževanja in podajanja informacij? Bi kaj spremenil/a, dodal/a?):

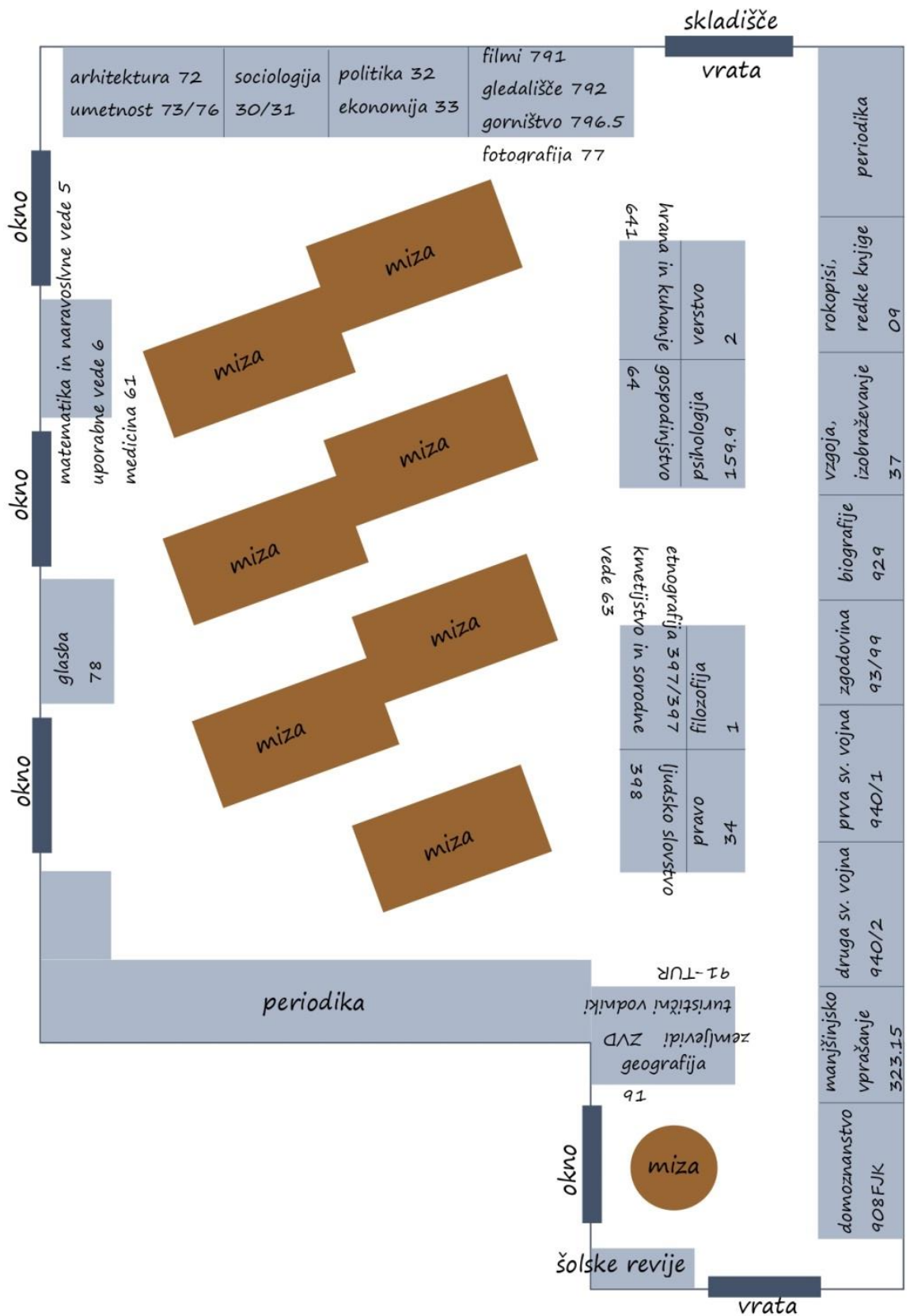
Priloga 2: Vhod v NŠK

Priloga 3: Recepcija NSK-ja

Priloga 4: Čitalnica NŠK-ja

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Priloga 5: Zgibanka za Biblos

1. **Včlanitev** v koprsko knjižnico Srečka Vilharja (dobite člansko številko 01_____ + geslo za Mojo knjižnico - MK)
2. **Prijava** na spletni strani www.biblos.si. Lahko na dva načina, Z:
 - a) uporabniškim imenom (sikkp01_____) in geslom MK ali z
 - b) e-mail-om in geslom (ki ga izberete, če si ustvarite **Biblos račun** – nujen za nakup knjige)

3. **Povezati** Biblos račun z Mojo knjižnico (koprsko)

OPERATIVNI SISTEM ANDROID

1. Namestitev aplikacije **Biblos2** iz spletne trgovine Google Play Store

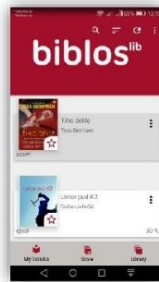

2. **Prijava** v aplikacijo:

3. **Izbira in izposoja** knjige v eKnjižnici

4. **Prenos** knjige (s klikom se iz *acsm* formata spremeni v *epub* ali *pdf* format):

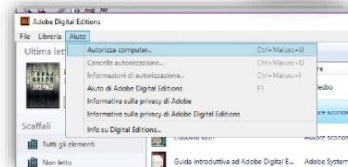

PRENOSNI RAČUNALNIK (Windows in Mac)

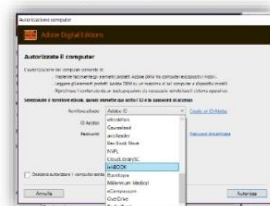
1. Namestitev programa **Adobe Digital Editions**

2. **Avtorizacija** programa:

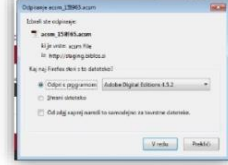

3. **Izbrati inkBOOK** in vpisati svoje uporabniško ime/e-mail naslov in geslo MK/Biblos računa:

4. **Izbira in izposoja** knjige na portalu www.biblos.si

5. **Prenos** knjige. Odpiranje s programom Adobe Digital Editions

OPERATIVNI SISTEM iOS (iPhone in iPad)

1. Namestitev aplikacije **Biblos2** iz spletne trgovine App Store

2. V nastavitvah izbrati možnost **Avtoriziraj**

3. Vpisati **uporabniške podatke** in avtorizirati

4. **Izbira in izposoja** knjige v eKnjižnici

IZPOSOJA

- Izposoditi si je možno največ **4 e-knjige** hkrati
- Rok izposoje je **14 dni**. Podaljšanje ni možno, možna je le ponovna izposoja
- **Samodejno vračilo**, zato ni zamudnine
- **Rezervacije** že izposojenih e-knjig trenutno še niso možne
- Možnost **predčasnega vračila** (po 24-ih urah)
- **BIBLOS RAČUN**: po želji si ustvarite Biblos račun in ga nato nujno povežite z Mojo knjižnico (koprsko). Omogoča olajšano prijavo (z vašim e-mail naslovom)

NAKUP

- Potrebno si je ustvariti **Biblos račun**

ZANIMIVOSTI

Trenutno (januar 2018) lahko izbirate med **1315** knjigami.

KATEGORIJE izbora knjig:

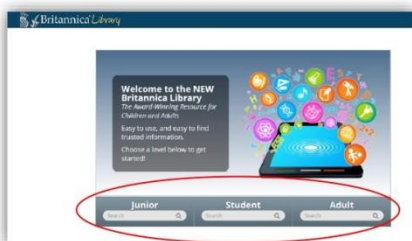
- Novosti
- Biografije in spomini
- Fantazijski in ZF romani
- Kriminalke in trilerji
- Ljubezenski romani
- Romani - drugo
- Zgodovinski, vojni, pustolovski romani
- Kratke zgodbe in esejistika
- Humor in satira
- Poezija in dramatika
- Za otroke in mladino
- Stripi in mange
- Periodika
- Turistika in potopisi
- Kulinarika
- Erotika
- Priročniki
- Strokovna literatura
- Domača branja

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Priloga 6: Zgibanka za Encyclopedio Britannico

1. **Včlanitev** v koprsko knjižnico Srečka Vilharja (dobite člansko številko 01_____ + geslo za Mojo knjižnico - MK)
2. **Vstop** preko spletne strani www.knjiznica.it → E-VIRI → Britannica → VSTOP → na rumeni strani izbrati kraj Koper ter vpisati čl št. in geslo MK
3. Starostne skupine: **JUNIOR / STUDENT / ADULT**

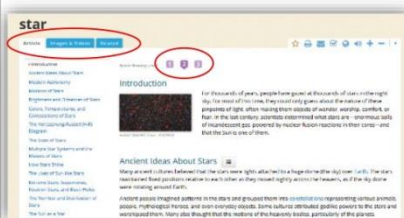

4. Članki / fotografije / videoposnetki / biografije / svetovni atlas / primerjanje držav / tura po Evropi / moje vsebine

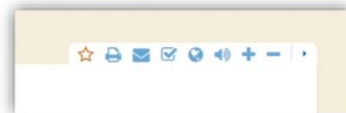
STUDENT
dijaki - študenti

ČLANEK (v angleščini!)

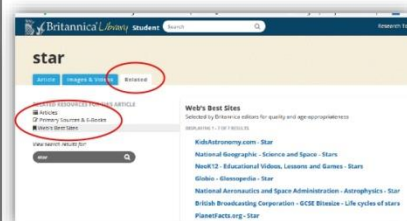
Članek / fotografije in videoposnetki / sorodne teme
Stopnje zahtevnosti: level 1 / 2 / 3

TIPKE

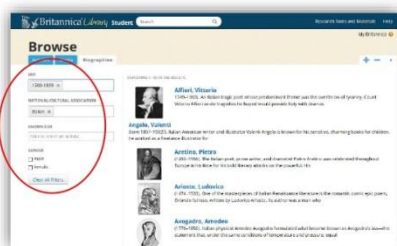
Prijubljen / tiskaj / pošlji po elektronski pošti / citiranje / PREVEDI / poslušaj / povečaj / pomanjšaj

POVEZAVA NA SORODNE TEME

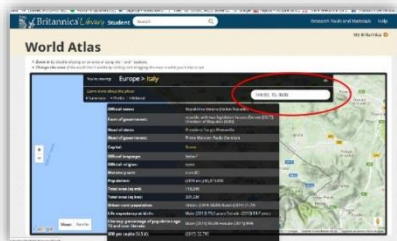
Nudi povezavo na sorodne članke / knjige / elektronske knjige / spletne strani, ki govorijo o iskani tematiki

BIOGRAFIJE

Filtri: izbere se obdobje, narodnost, po čem je znan in spol

SVETOVNI ATLAS

V iskalni niz se vpiše ime kraja

PRIMERJANJE DRŽAV

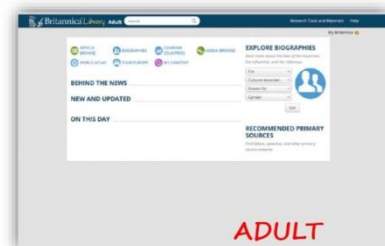

Izbere se države, ki se želi primerjati med seboj

STAROSTNI SKUPINI ZA OTROKE IN ODRASLE

JUNIOR
učenci

ADULT
odrasli

Vodopivec, V., Izobraževanje mladih za uporabo Narodne in študijske knjižnice v Trstu: ali jo mladi uporabniki poznajo dovolj? Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Priloga 7: Zgibanka za Pressreader

1. **Včlanitev** v koprsko knjižnico Srečka Vilharja (dobite člansko številko 01_____ + geslo za Mojo knjižnico - MK)
2. **Vstop** preko spletne strani www.knjiznica.it → E-VIRI → Pressreader → VSTOP → na rumeni strani izbrati kraj Koper ter vpisati čl št. in geslo MK
3. Vstop preko knjižnice Srečka Vilharja iz Kopra; »Seleziona titolo« za zbiranje med italijanskimi časopisi

4. Glavni meni

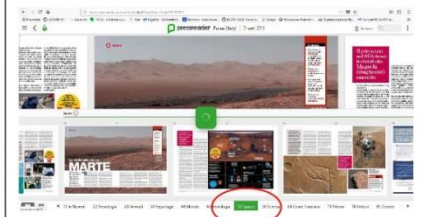
5. Izbor držav z naloženimi publikacijami

6. Branje revije

7. Strani

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA